

Kol jaunas, o broli, sėk pasėlio grūdus
Ir dirvos ne'pleiski! Tuomet, kada jausi
Kaip kūns ima stingti, dvasia jau
susnūdus,
Vėlu juk prie darbo: nesėsi, nepjausi.
Vincas Kudirkas

Liburiai

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

Nr. 17 (29)

Augsburgas, 1946 m. balandžio mėn. 27 d.

II metal

J. Daugėla

Visuomeninio darbo bare

Per pustrėčios dešimties laisvo gyvenimo metų lietuvių tauta sukurė palyginamai labai daug medžiaginių ir dvasinių vertybių. Šiandien net nesuprantama, iš kur ji visam tam sėmėsi tiek energijos. Atsakymas tėra vienas: nepalaužiamas ir nenulstamas visų tautiečių darbas ir milžiniška tautos kūrybinė energija, kurios ir ne visai palankios darbo sąlygos nepajėgė sumažinti.

Visus mūsų tautos sukurtus turtais pavertus darbo vienetais ir juos susumavus, gausis milžiniška suma, kuri ir yra mūsų gyvybingumo įrodymas ir pagrindinis kapitalas, kurio procentais mes šiandien gyvename ir remiame savo laisvės šauksmą.

Nepriklausomaj Lietuvoj visuomeninį darbą buvo įsijungę veik visi inteligentai, dalyvaudami ištisoje eilėje visuomeninių organizacijų; sunku jas visas greitomis suskačiuoti bei suminėti asmenis, kurie su dideliu pasišventimu nešė jų vadovavimo našta, nors darbo sąlygos gal ne visada buvo geros. Su džiaugsmu tenka konstatuoti, kad visuomeninio darbo tradicijos yra tęsiamos ir ištrėmimo. Daugelis mūsų visuomenininkų ir ištrėmimo nenuleido rankų, bet dar su didesniu aktyvumu prisitaikė prie pakitusių sąlygų.

Visa tremtinių bendruomenės organizacija remiasi tik visuomenine veikla. Ir švietimo darbas, kurį savam krašte tvarkė valdžios įstaigos, šiandien pasigėrėtinais tęsiamas visuomeninio darbo pagrindais.

Visuomeninio darbo pasisekimas

daugiausia priklauso nuo mokėjimo nutolti nuo savo asmens reikalų ir nuo to, kiek paaukojama laiko ir jėgų bendriems reikalams. Turint galvoj, kad už visuomeninį darbą materialiskai neatlyginama, tai tikro visuomenininko veikla tegali būti paremta tauriu idealizmu. Visuomeninio darbo rezultatai dažnai pasirodo ne staiga, o tik po ilgesnės metų eilės, todėl visuomenininkui lieka vienintelis moralinis atlyginimas matyti naudą, kurią jo trūšas atnešė tautai ar valstybei.

Svarbiausia sąlyga visuomeniniam darbiui yra pozityvus ir aktingas visos visuomenės nusiteikimas. Šio pozityvumo dažniausiai ir pasigendama. Jo trūko laisvame mūsų tautos gyvenime, jo trūksta didėle dalim ir tremtinių bendruomenėje. Labai dažnai naujos mintys susilaukia arba didelio bendruomenės skepticizmo, arba kartais net ir pasipriešinimo. Galima būtų suminėti ištisą eilę Lietuvos visuomeninių organizacijų, kurių darbo pradžią visuomenė priėmė labai šaltai, tačiau kelių pasišventėlių atkaklumu jų darbas buvo tęsiamas ir vėliau atnešė daug naudos. Visuomenės abejingumą galima pastebėti ir tremtinių bendruomenės gyvenime. Pas mus dauguma yra linkę kritikuoti dirbančiuosius arba pasyviai viską sekti, o mažai yra norinčių aktyviai paremti visuomeninę veiklą.

Neretąli tremtinių kolonijų gyvenime parodoma daug aktyvumo ir susidomėjimo, kol išrenkama kurios nors organizacijos vadovybė, bet vėliau belieka tik kri-

Zvejų laivai Kuršių mārėse

tika, kartais įgaunanti net piktą formą.

I visuomeninį darbą paprastai įsijungia asmenys, turį skirtingą

galvojimo būdą ir įvairius politinius įsitikinimus. Pasiekti bendradarbiavimui, kuris reikalingas visuomeniniam darbiui, yra ypatingai svarbu, kad bendradarbiai mokėtų pagerbti vieni kitų įsitikinimus ir bendrąjį tikslą pastatyti aukščiau savo grupinių ar politinių įsitikinimų.

Ne paslaptis, kad atskiros politinės grupės visada nori turėti didesnę ar mažesnę savo įtaką į visuomenines organizacijas. Tai nėra smerktina, nes tai natūralus kovingumo padarinys. Tačiau ta kova turi būti vedama kultūringumo ribose. Visuomeniniame darbe, kuris skiriamas tautos labui, turi būti sklandus sugyvenimas. Čia privalo būti parenkami asmenys, kurie turi davinį tam darbiui vadovauti, o ne bazuotis siaurais sroviniiais interesais.

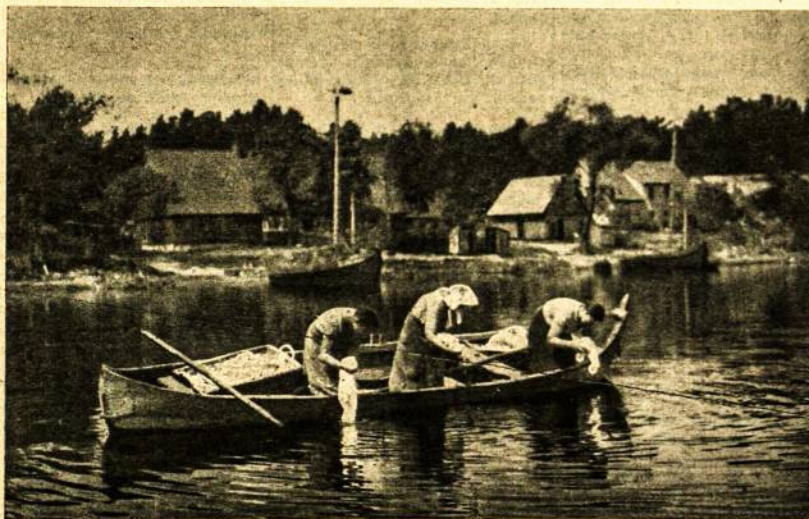
Skaudu, kai prieš vieno ar kito vadovaujamo organo rinkimus yra paleidžiamos šmeižtų ir prasimanymų tirados, siekiančios sumažinti ieno ar kito kandidato populiarumą. Daroma atranka žmonių, žiūrint vien jų priklausomumo politinei grupei, o visai nevertinamas jų darbas. Be abejo, tokie reiškiniai užnuodi-ja darbo nuotaiką, žudo visuomenininko energiją ir rodo ne-

priaugimą demokratiniam gyvenimui.

Dar skaudžiau stebėti, kad ir kai kuriose mūsų jaunimo visuomeninėse organizacijose, turinčiose tarptautinį apolitinį pobūdį, nerandama sutarimo, ir skaldomas darbas vien dėl atskirų asmenų skirtingo politinio nusistatymo. Toks reiškinys ne tik trukdo darbą, bet ir kenkia pačios organizacijos orumui. Tai vyksta vien dėl to, kad laužomi visuomeninio darbo pagrindai: einant į visuomeninį darbą reikia palikti už durų savo grupinius ar partinius interesus ir dirbti ranka rankon su visais, kurie nuosirdžiai aukojasi šios organizacijos idealams ir su atsidavimu jai dirba.

Neužmirštinas visuomeniniame darbe bendruomenės narių drausmingumas ir mokėjimas savo nuomonę viešai ir deramu laiku pareikšti. Užkulisinė veikla ir slaptos intrigos yra dideli visuomeninio darbo nuodai.

Reikia laukti, kad tremtinių bendruomenės nariai, įsisamoningę visuomeninio darbo dėsnius ir demokratijos principus, parodytų daugiau iniciatyvos ir aktingumo įvairiose visuomeninio darbo srityse.

Nidos moterys skalbiai

Printed with the permission of UNRRA

ZIBURIAI Leidėjai ir redaktoriai J. VAIDELYS ir J. VITENAS
Laikraščio meninę pusę tvarko dail. V. RATAS
Redakcija ir administracija: Augsburg - Hochfeld, Baltic Camp,
Lithuanian Committee / Printed by Haas & Cie., Augsburg

Inž. arch. V. Švilpas

Zvilgsnis į architektūros praeitį Lietuvoje

(Tęsinys)

Sv. Petro ir Povilo bažnyčia pastatė architektas Giovanni Zaor, palyginti, per trumpą laiką: pradėjo 1668 m., baigė 1676 m. Nepaprastai turtinti, tikrai barokinės dvasios ir karališko masto, lipdybiniai bažnyčios vidaus darbai užtruko dar septynerius metus. Kiek šios bažnyčios, pakartojusios II Gesu erdvės schemą, išorė yra kukli, tiek jos vidus yra puošnus. Ypačiai vidaus puošyboje dominuojanti lipdyba, savo gausa, plastika bei dinamika, o taip pat ir temų universalumu; siekia barokinės išraiškos ribų.

Skulptorius Peretti, išpuošęs šv. Kazimiero koplyčią, surado šv. Petro ir Povilo bažnyčios, greičiausia pačiam Mykolui Pacui dalyvaujant nustatytai, milžiniškai puošybos programai raiškiai, barokinę meno formą. Nežiūrint didelio kiekio įvairių skulptūrinių scenų bei pavienių figūrų (2000 žmogiško pavidalo figūrų), jam pavyko šia grandiozinę, barokišką gyvenimo jausmą persunktą dekoraciją išlaikyti vieningos idėjos valdžioje ir sąskambyje su architektūros lineamentu. Pastarasis čia nenustelbtas, dekoracija patalpinta daugiausia laisvuose plotuose, ypačiai koplyčiose, sudarančiose tam tikras tapybiškumo oazės. Šios bažnyčios skulptūrinis ansamblis pralenkė viską, kas šioje srityje baroko epochos buvo sukurta ne tik Lietuvoje, bet ir Lenkijoje²⁹⁾.

Sekantį po Vilniaus miestais, kuriame barokas paliko gražių paminklų, yra Kaunas. Iš Kauno bažnyčių, kurios dabar turi barokinį pavidalą, pirmiausia tenka paminėti Karmelitų bažnyčią, dabartinį savo rūbą įgavusią 1685 m. Iš plano ji turi šiek tiek panašumo su II Gesu. Bažnyčios išorė pasižymi geromis proporcijomis, saikingais, ramiais ir rimtais architektūriniais skaidmenimis. Viduje dominuoja klasiškos formos. Bendrai, ši bažnyčia gražiai atstovauja italų barokui. Tenka apgailestauti, kad aplinkinės profaninės statybos, daugumoje nevykusios pastatų, ji yra nustelbta. Karmelitų bažnyčia pastatyta 1685 m. visai už Kauno ribų. Tik miestą išplėtus, ji atsidūrė mieste. Senojo Kauno barokiniai pastatai daugiausia koncentruojasi senamiesty,

Rotušės aikštės ribose ir netoli jos.

Jėzuitų bažnyčia čia pradėta statyti 1666 m. Statyba ilgai užtruko, ir tik 1722 m. bažnyčia buvo pašventinta. Bokštai baigti statyti tik po 3 metų. Patalpinta prie aikštės, kuri seniau turėjusi daugiau barokinių pastatų, jėzuitų bažnyčia prisideda prie tos aikštės barokinio veido suformavimo. Bažnyčios gana aukštų, lieknų proporcijų bokštų architektūra turi

perstatė valdova Stanislovas Radvila. Dabartinį savo gražųjį rūbą Kauno Baltoji Gulbė įgavo 1771 m., kada ją, pačiam Didžiajam Kunigaikščiui Stanislovui Augustui paremiant, miestą perstatė paskutinį kartą.

Šis vėlybojo baroko formomis turtingai aprūpintas pastatas savo gracingumu ir tapybiškumu, ypačiai bokštai, neturi sau lygaus visame Kaune. Gal sulauksime laiko, kada vėl, kaip kadaise, jį puoš Lietuvos Didžiojo Kunigaikščių stovylos, kurias savo laiku pašalino rusų valdžia.

Tenka apgailestauti, kad pats didžiausias ir svarbiausias Kauno barokinis paminklas taip nukentėjo dėl blogo užlaikymo. Dėl nevyskuso remonto ypačiai yra nukentėjusios pastato išorės detalių plonybės. Taip pat, ir vidaus patalpos nuo daugelio perdirbinimų taip nevykusiai suskaldytos, kad visai nebeatitinka pastato

Kauno baroko apžvalga, žinoma, nėra išsami. Visose Kauno bažnyčiose barokas paliko daugiau ar mažiau pėdsakų. Pvz., altoriai perdėm barokiniai; jų tarpe galima rasti labai puošnių, su meniško darbo stovylomis ir kitokiais puošniais. Čia buvo stengtas apibūdinti pačius svarbiausius Kauno baroko bruožus.

Ypatingo dėmesio Kauno erdvėje yra vertas Pažaislio vienuolynas, sudaręs puikų paminklą ne tik baroko menui, bet ir jo statydintojui Lietuvos kanclerliui Kristupui Zigmantui Pacui. Šis, Perudžioje mokslus ėjęs, Lietuvos valstybės vyras, su savo žmona, gim. grovieni de Mailly Lascaris, sumanė įkurti Lietuvoje vienuolyną, Montis Coronae (Italijoje) matyto vienuolyno pavyzdžiu. Vienuolynas buvo skirtas 12 atsisakusių gyventi, todėl galėjo būti pastatytas visai kuklios apimties ir paprasto architektūrinio pavidalo.

kiečių kilmės skulptorius Mýkolas Vošetas (Wolcet), gyvenęs Vilniuje. Jis mirė 1676 m. ir palaidotas Kaune, šv. Jurgio bažnyčioje. Jis padirbo Pažaisliui akmenines stovyklas ir didžiulius vienuolyno vartus.

Gipsatūrų darbus atliko iš Lombardijos atvykęs Giovanni Merli, palikęs savo vardą ir 1676 m. datą presbiterijos lubose. Apie 1690 m. pradėjo darbuotis italų tapytojai, kurių žymiausias buvo Delbene. Jį iš Italijos iškvietė Lietuvos hetmonas Vilniaus vaivada Jonas Kazimieras Sapiega savo Antakalny statomų rūmų freskoms tapyti. Tai buvo tas pats tapytojas, kuris išpuošė freskomis šv. Kazimiero koplyčią Vilniaus katedroje. Be jo, Pažaislio vienuolyne dirbo dar florentietis M. A. Palloni da Campi, apie 1684 m. gyvenęs Varšuvoje. Vienuolyno paveikslų tarpe buvo tapytų ir venecijiečio Ferdinando della Croce. Apie XVIII š. vidurį, po gaisro, kilusio dėl perkūno įtrenkimo, bažnyčiai atremontuoti iš Vilniaus buvo iškvieštas italų architektas Pietro Rossi³⁰⁾.

Vienuolyno pastatai sugrupuoti apie išilginę simetrijos ašį, kuri prasideda ūksmingų medžių alėja prieš didžiulius vartus ir baigiasi paskutiniu akcentu—bokštu eremitoriumo galinėje mūro sienoje. Erdvė formuoti architektas panaudojo ne tik statybinės priemonės, bet ir augmeniją. Visų šių priemonių pagalba čia sukurta žavus, uždaras, nes vidaus gyvenimui skirtas, pasaulis, kuris vešios augmenijos yra sujungtas su puikia aplinkos gamta. Baroko architektai ir statydintojai brangino gamtos grožį ir, pasirinkdami tinkamas vietas kraštovaizdį savo pastatams, mokojo prie jo derinti baroko architektūros grožį; todėl atsietas rezultatas — vaizdo harmonija — yra vienas iš baroko pažymių. Tai patvirtina ne tik Pažaislio vienuolyno pavyzdys, kur architektūrinį erdvį platėjimas ir kilimas į viršų turi vietos³¹⁾ tereno atitikmenį — taip pat kilimą į viršų, bet ir kitose žymių baroko pastatų vietose Lietuvoje. Juk daugelio barokinių bažnyčių bei vienuolynų statytojai taip pat mokojo parinkti jiems tinkamas vietas kraštovaizdį: ant kalvų, supamų didelių medžių, vešios augmenijos, pastatytų pastatų mūrai bei bokštai dominuoja plačiai kraštovaizdžio apylinkė... Taip ir Pažaisly virš misko iškyla bažnyčios bokštai, kurių vario stogų patina savo laikui tikrai derinasi su spygliuotu mišku tamsia žalia. Ir bokštų lieknumas šlame vaizde šimtais aidų atsiliepia aukštų eglių viršūnėse. Vad'nasi, giminingumas ir kartojimasis, kaip harmonijos priemonės, čia vykusiai panaudota ir formos, ir spalvos srityje.

Šia proga pravartu prisiminti sodų bei parkų architektūros raiškos pagrindinius tarpusius, nes ji tampa yra surišta su baroko epocha.

Viduramžiais, iki XVI š., sodas buvo mažas žemės lopelis, apsuptas mūro ar tvoros, ir neturėjo jokio erdvinio užnamumo. Italų meno išdavoje, soduose imta kurti erdves, analogiškai, kaip pastatuose. Nuo XVI š. pradžios iki XVIII š. galo architektai sukūrė vadinamąjį sodų architektūrą. Šias idėjas išugdžiusieji kūrėjai, savo darbais nulėmusieji sodų architektūros raidą, buvo: Bramante, Ant. da Gallo, Mikelandelo, L. B. Alberti, Serlio, Scamozzi ir, pagaliau, Versalio parko kūrėjas — prancūzas La Notre.

(Bus daugiau)

²⁹⁾ Ibidem.

Zemės ūkio rūmai Kaune

Ged. Orento nuotr.

aiškaus giminingumo su vilnietiškuoju baroku. Ši bažnyčia daug nuslojo savo charakteringų savybių, paaukštinus jėzuitų gimnazijos rūmus.

Rotušė, urbanistiniu požiūriu labai vykusiai patalpinta aikštėje, dominuoja tai aikštei. Šio pastato statybos istorija yra ilga. Toje vietoje 1562 m. buvo baigta statyti rotušė, kurią statyti buvo nutarta prieš 20 metų. Nėra žinių, iš kurių būtų galima nustatyti jos tuometinį pavidalą. Baroko formos ji įgavo tik 1638 m., kada ją

išorinės išvaizdą ir jo paskirties. Kaunąs per daug yra išaugęs, kad rotušėje galėtų tilpti visos komunalinės įstaigos. Bet joks kitas naujas pastatas neturėtų tiek ryšių su miesto ir krašto praeitimi, kiek jį turi senoji rotušė, todėl ji turėtų likti reprezentacine rotušė. Tam tikslų reikėtų ją tinkamai atremontuoti iš lauko ir vidaus bei atitinkamai sutvarkyti visą skverą. Kartą, kaip Kauno miesto urbanisto dipl. inž. A. Prapuolenio buvo sumanyta, vertėtų išvalyti nuo lūšnų visą senąją, istorinį Kauną prie mūsų abiejų didžiųjų upių santakos.

Taip pat prie rotušės aikštės yra išlikę dar vienas senas baroko laikotarpio pastatas, tai buvusio Lietuvos kanclerio Kristupo Paco rezidencija, dabar Maironio muziejus, statytas XVIII šimtmetėje. Už šio kuklaus, iš aikštės turinio nedidelį barokinį pinijoną, pastato buvęs gražus barokinis sodas su vandens fontanais, gal ir stovylomis, kurio dabar nebėliko nė pėdsako.

Sv. Trejybės bažnyčios kieme stovi dar vienas mūrinis pastatas su barokiniu pinijonu, kurio apacia primena renesansą, kai tuo tarpu jo viršus turi aiškias vėlybojo baroko formas. Panašiai, kaip vilnietiška vėlybame baroke, ir šame pinijone tendencija kilti į viršų išreiškta jo nepaprastu aukščiu, kas duoda pagrindo kalbėti apie gotikizuojantį baroką.

Bet jo statydintojas, įtakingas ir turtingas didikas, savo giminių pavyzdžių paskatintas ir, matyt, vedamas noro įamžinti savo vardą bei pasistatyti sau mauzolieju, sumanė įkurti čia, žaivioje spygliuotu mišku apaugusioje ir Nemuno supamoje kalvoje, taurių architektūrinį formų vienuolyną su visai sodybai dominuojančia bažnyčia ir nemažu skaičiumi kitų pastatų.

Šis didingas sumanymas tikrai atitinka baroko dvasią ir neturi, kaip dr. H. Kairiūkštė-Jacynienė pastebi, šau pavyzdžio³²⁾.

Šiam dideliame savo užsimojimui įgyvendinti statydintojas kvietė iš Italijos menininkus: architektus, skulptorius, tapytojus. Pirmutinis italų architektas, dirbęs prie 1664 m. pradėtų vienuolyno statybos darbų, buvo Lodovico Fredo. Netrukus, 1667 m., pradėta statyti vienuolyno bažnyčia, kuriai per lėšius 20 metų vežė marmurą iš kasyklų prie Krokuvos. Bažnyčios statybos svarbiausieji darbai buvo baigti 1674 m., išskyrus išklajimą marmuru, kuris užtruko ilgai.

Apskritai tai, vienuolyno baigiamieji darbai užtruko dar pusimį metų. Vieną laiką prie vienuolyno statybos darbų dirbo ir gabus vo-

³²⁾ Dr. H. Kairiūkštė-Jacynienė. Pažaislio vienuolynas ir jo meninės vertybės.

Ben. Rutkūnas

POETO MEILĖ

Tavin purvą drėbė, dygiais žodžiais žeidė,
kancijoje virpėjai žemėn priplakta —
o man aureole spindi tavo veidas;
tryksta nekaltybe išklini kakta.

Sunkios miglos gulė, šiaurūs vėjai pūtė,
drakė vainikuotas juozėnas kasas,
rovė iš darželio žaliapalę rūtą —
tu švietei, nuskaistaus dangiška šviesa.

Ei, šalin, nykštukai, dvasios juodos, žemos, —
mūs galinga meilė it kalnų uola!
Iš jos rožiaspurgės džiaugsmo aušros gema,
kurti ir gyventi žiebiais va lia.

Tokia didi laimė su tavim keliauti,
siela susirišus per dienų audras,
ir nukelti į žemę vaivorinį skliautą,
mėllęj nemarumą ir spar nus surast!

KAUNO „MAISTAS“ VOKIEČIU OKUPACIJOS METU

K. Z. B.

„Maisto“ fabrikas Aleksote, kaip svarbiausias fabrikas Lietuvoje, visais laikais buvo dėmesio centras. Nenuostabu todėl, kad vokiečiai, užėmę Lietuvą, suskubo šio fabriką susidomėti ir tuojau jame pastatė savo patikėtinį iš Reicho, kuris turėjai turėti priežiūrą fabrikos veikimą. Tikrasis jo tikslas tačiau buvo, kaip vėliau paaiškėjo, paruošti dirvą fabriko perėmimui ir vokiečių rankas. Pagrindą fabriko perėmimui turėjo duoti fabriko nuostolingas veikimas. Kainos vokiečiai taip nustatė, kad gyvas gyvulys buvo brangesnis, negu pašerkstas, t. y., pardavus mėsą, nebūdavo išrenkama nei tai, kas likininkui buvo sumokėta. Vadinasi skerdžiant gyvulį, jau atsirasdavo nuostolis, kuris padėdavo supirkimo, šėrimo, transporto, apdirbimo, pardavimo ir daugeliu kitų išlaidų. Tačiau vokiečiai šiuo nuostolių buvimą versdavo lietuviams: esą, bloga organizacija, per daug darbininkų, per didelis buhalterijų skaičius ir t. t. Vokiečių užmačios paaiškėjo, kai, nežinant visų „Maisto“ pastangų, kainos nebuvo sureguliuotos (tyčia norėta, kad „Maistas“ praskolintų).

Vokiečių patikėtinis greitai pradėjo priiminėti ir fabriko vokiečius iš Reicho, nesitenkino priežiūrai, bet kišosi į gamybą bei prekybos reikalus. Tuo būdu, per trumpą laiką fabrike atsirado keliolika vokiečių, kurie kiekviena proga minėdavo, kad greitai bus tik vokiška fabriko vadovybė, kad užteks 1/2 buhalterijos tarnautojų, kad 20% fabriko darbininkų turės būti išvežta darbams į Vokietiją, kad visi skyrių vedėjai bus vokiečiai ir pan. Prie to jie ir eio, tačiau to nepasiekė, nes visas fabrikas buvo vieninai prieš vokiečius nusiteikęs. Priešingai, kada jau buvo pakankamai medžiagos prisirinkę fabriko direktoria patikėtinį nusizengimus iškėlė aiškiai, ir fabriko patikėtinis su savo pavaduotoju tuojau buvo pasodinti kalėjimui. Jiems grėsė kalinimo bausmės iki 8 metų, tačiau, artėjant frontui, jie buvo išvežti į Vokietiją, išbuvę Kauno S.D. kalėjime 3 mėn. laiko.

Už šį žygį patikėtinį draugai generalkomisariate stengėsi visais būdais lietuviams atkeršyti. Fabriko direktorius dr. Gavėnas buvo du kartus areštuotas, bet vis pabėgęs dėl pagrindo stokos. Trečią kartą buvo ilgai kalinamas, ir jį

buvo sudarytos net dvi bylos. Pirmoji byloje vokiečių teismas dr. Gavėną išteisino, o antrąją bylą nulaukė, nes įsitikino, kad tai yra tik vokiečių keršto padarinys. Taip pat fabriko vyriausias buhalteris C. Sopys (žuvęs Tiuringijoje 45. IV. 8 per bombardavimą) buvo areštuotas ir kalinamas už tai, kad pasiskerdė savo užaugintą kiaulę, negavęs Garliavos valsciaus viršaičio leidimo...

Nežinant dedamų pastangų, vokiečiams nepavyko perimti fabriko ir savo rankas, Nors fabrikas buvo mažai darbu apkrautas ir turėjo didelį darbo lėgos perteklių, tačiau Vokietijai žmonių nedavė. Iš fabriko jaunimo nėio niekas mobilizuojami. Pavojingais momentais jaunieji pasislėgdavo treikalui esant, į miškus, kur, tarp kitko, atlikinėdavo šaudymo pratimus, o praėjus pavojui, sugrįždavo darban. Šitai pavykdavo tik todėl, kad visas fabrikas, pradedant paprasčiausiu darbininku ir baigiant vadovybe, suprato savo padėį, numatė, kas įvyktų, jei vokiečiams pavyktų galutinai Lietuvoje įsikurti, ir laikėsi prieš vokiečius labai vieningai.

Daugiausia nemalonumų fabriku pridarė vokiečių įsteigtas Apsaugos skyrius, kuris veikė visai savistoviai ir nuo fabriko nepriklausė. Jam vadovavo partietis Steiner, ir jo parėdymus turėjo pildyti net pats fabriko patikėtinis. Jis kišosi į visus fabriko reikalus, ir tai buvo faktiškoji fabriko valdžia. Šis skyrius veikė glaudžiam kontaktė su gestapu. Jo pastangomis daug darbininkų, kurie savo namuose alkančiomis šeimoms nešėsi kait ir nedidelius kiekius gaminių, buvo pasiųsti į Praveniškes, gi inform. skyriaus vedėjas Doksas buvo areštuotas ir pasiųstas darbams į Vokietiją, kaip antvokiškai nusistatęs.

Apsaugos skyrius pasirūpino fabriku apstatyti karškomis sargybomis (iš karto lietuviškom, vėliau rusiškoms, pagaliau vokiškoms) ir įrengė fabrike daboklę, kur savo nuožūra kalinavo nusizengusius vokiškai disciplinai ar įvarkai. Šio skyriaus parėdymu turėjo būti įsteigta nieko neveikianti gaisrininkų komanda iš 20 žmonių, nupirktą gaisrin. mašiną už RM 42.000.— įrengtas jai garažas, įrengti vandens baseinai kieme, pastatyti sargybų bokštai, naujos vartų kontrolės patalpos, įtaisyti

kontroliniai laikrodžiai, įvesti darbininkams ženklai, įrengti bulai, tiesioginiai telefono aparatai ir taip be galo. Visa tai esant nuostolingam fabriko veikimui. Sugautus bėgėjančius gaminius fardydavo skyriaus patalpose dažnai juos mušdami, kas privertė prie grietų protestų iš fabriko pusės. Protesto dėka sulaukiję nebūdavo fabrike kankinami. Ypačingai žiaurumu pasižymėjo partietis Grünwald, visų Lietuvos žmonių apsaugos v-kas, kuris fabrike dažnai lankydavosi.

Vokiečių pareigūnų elgesys fabrike buvo nekultūringas ir nemoralus. Taip, pvz., viename kontoros kambaryje, kuriame gyveno vokiečiai, iš po nakties atrasta sušaužytos kėdės, sudaužyti baldai, sienos ir net jų pasikabinęs Hitlerio portretas peršautas. Šventė geburštoga. Šiklų ir šiukšlių krūvos liudijo, kad šventė linksmai praėjo. Kita kartą tokia šventė pasibaigė ne taip laimingai: ne Hitlerio paveikslas buvo peršautas, bet patikėtinio koja...

Labiausiai nekultūringumu pasižymėjo fabriko vienkantis „vedėjas“, kuris Vopietijoje buvo gyvulių supirkejas. Jis, be savo garsių šaudymų, mušdavo darbininkus, pasigėręs sudaužė „Maisto“ automobilį, moteris „Maisto“ krautuvių sulaisė vandeniu ir pagaliau davė parėdymą vokiečių kareiviams šauti į bėgančią fabriko kieme darbininką Bakinską, kuris iš pirmo šūvio ir buvo nušautas. Šis paskutinis atsitikimas privertė prie to, kad nedidelė privėdė aktyviųjų parėdė patikėtinui grasinančią laisvą ir jo nuorašus išsiuntinėjo gestapui, generalkomisariui Renteln ir Reicho komisariui Rygoje. Tame rašte buvo pažadėtas kerštas už Bakinsko mirtį ir pagrasinta fabriko sudėginti, jei nebus liautasi darbininkus skriausti. Tai vokiečius gėrkai paveikė, nes nuo to laiko nepasitaikė, kad vokiečiai prieš darbininką pakeltų ranką, ir iš viso jų elgesys pasidarė žmoniškesnis.

Pagrindinė veikla fabrike buvo labai išsiplėsiusi. Slaptąją literatūrą skaitė beveik visi, dažnai darbo metu, pusiau viešai. Šis vieningumas ne vienam padėjo išvengti gresiančio pavojaus ir duodavo galimybę laiku pasislėgti. Nors išvežta maistiečių į Vokietiją labai nedaud, bet maistiečiams užveslų būlį gestape buvo labai daug. Užbaigti jų būlį gestapas nespejo.

Kad būtų daugiau gyvulių iš akininkų supirkti, „Maistas“ po ilgo priešinimosi buvo priverstas kiekvienam valsciui pastatyti po savo žmogų, vadinamą „užpirkeją“, kuris turėjo kontroliuoti akininkų mėsos duoklę ir juos raginti daugiau gyvulių „Maistui“ statyti. Šių „inkvizitorų“, kaip jie patys save vadindavo, algos ir kelionių išlaidos Kauno „Maistui“ būtų atsieję RM 300.000.— per metus. Iš lietuviškos fabriko vadovybės jie tačiau turėjo slaplas instrukcijas savo pareigas atlikti tik pavirsuti nuskai ir akininkų nespaušti. Jie tai puikiai ir vykdė. Iš visų 100 užpirkejų buvo tik vienas atsitikimas (Sasnavos valsc., Marijampolės apskr.), kur užpirkejas tikrai stengėsi gyvulius iš akininkų išspausiti, bet tai buvo paslėbėta ir užpirkejas iš pareigų buvo alieistas. Užtat netrukus pasirodė, kad gyvulių statymai ne tik kad nepadėjo, bet daugelyje vietų net sumažėjo. Todėl šie „užpirkejai“ buvo panaikinti, neišgyvenę nė metų laiko. Tokiu būdu „Maistas“ pirmą kartą ne dėkingų pareigų greit nusikratė.

Maisto produktų parūpinimas dviem fabrike veikiančioms valgykloms sudarė atskirą problemą. 500 valgytinių valgyklose turėjo būti išmaišinti iš papildomųjų kortelių, kurias pagal instrukciją reatas kuris turėjo teisę gauti, o kontoros tarnautojams principaliai

Ponia E. Rooseveltienė Wiesbaden o DP stovykloje J. Kavalskio nuotr.

buvo uždrausta papildomas korbeles duoti. Todėl, kad išgautų daugiau maisto produktų, į turinčių teisę papildomoms korbelėms sarašą buvo įtraukiamas visas fabrikas su savo 1200 darbininkų ir tarnautojų. Pastarieji tačiau figu ruodavo ne kaip tarnautojai, bet kaip darbininkai; pvz.: fabriko direktorius buvo įrašytas kaip skerdikas, pavaduotojas — kaip šoferis, vyr. buhalteris ir t. t. Tuo būdu pavyko vokiečius apgauti ir visą laiką, polygini, gėrą maistą duoti. Vokiečiai jaukė, kad su valgyklomis yra kažkas netvarkoje, bet nežinojo, kas, ir todėl dėjo pastangas valgyklas panaikinti, kvietė net kontrolę iš prof. sąjungų. Jų dėdomas pastangos tačiau vaisių nedavė.

Vokiečiai laikėsi taktikos nuopelnus sau pasisavinti, o kaltes lietuviams suversti. 1943 m. rudęn buvo dideli gyvulių ir paukščių krlimai. Fabriko vokiečiai, biudami atsakomybės, pranešė tai gestapui, suversdami kalę lietuviškai fabriko vadovybei. Atvykęs gestapas fabriko direktorių ir abu pavaduotojus tuojau areštavo ir išsivedė į fabriką „nusikaltimų“ konstatuoti.

Fabriko patikėtiniai nesirodė. Tai buvo vienintelis atsitikimas, kad vokiečių įstaigų pareigūnai kaibėjosi ne su patikėtiniais, bet su lietuviška fabriko vadovybe... Lan-kant fabriką, buvo aiškiai įrodyta, kad visi nuostoliai kyla dėl vokiečių neišmanymo ir ypač tų ponų, kurie generalkomisariate mėsos reikalus įvarko. Areštas buvo nuimtas. Kitą dieną paaiškėjo, kad gestapininkų tarpe buvo smogikų uniforma apsiėrenę ir pistoletu apsiginklavę generalkomisariato mėsos skyriaus vedėjas...

Artėjant frontui, fabriką užėmė vokiečių kariuomenė. Visa, kas buvo galima, išvežė į Vokietiją, o patį fabriką užminavo. Darbininkai ir tarnautojai beveik visi išsisikrslė. Liko tik keliolika, 44. VII. 28 pradėjo fabriką sprogdinti ir deginti. Gaisrai siaulė dvi dienas. Taip zuvo mūsų didžiausias ir garsiausias fabrikas, kurio sunaikinimas tačiau neįstengė Reichui pergales atnešti...

Daug lietuvių kovojo prieš vokiečius kolonizatorius, daug kentėjo ir rizikavo, tačiau mažai kas apie tai žinojo. Tik dabar, kai gestapo ir jo agentų nėra, visa tai palengva iškyla aiškstėn.

Regensburgo lietuvių choras, ved. muz. Br. Budrūno

ELDORADO

A. Nyka-Niliūnas

Yra pasaulis nuostabus, kurio neranda niekas, Nors turi jį savy, kankinasi dėl jo. Dėl jo aš viską šioje žemėje paniekinau, Norėdamas ten vieną valandą klajoti!

Yra ten namas melynom langinėm, vienias; Name gyvena palikti vaikystėje žaislai; Gillai vidudienio tyloje miega mano dienos, Ir budo vėjas palaužtais sparnais.

Ant galo vaza užmirštų gėlių, pavaisle senas Noe; Išblyškusiame lange išpaustyti balandžiai šalia jo; Kilnus pavasaris erdve su paukščiais atplasnėja, Ir sutemų varpai išeina platuma klajoti.

Tenai aš paimu ranka saulėlydį, Ir senį vėją, tartum šunį, prie šalies veduos, O sienos laikrodį vėl prie savęs glaudžiu kaip lėlę, Žadėdamas jų nepalikti niekad.

Ten užkeikti ir mano begalinių, kaip sapnai, savonių lobiai; Basi draugai, mergaitės, kas pavasarį atbėgdavus kieman; Ten šimtametis vėjas, rudeno lapus pagrobęs, Kaip ištikimas šuo pareinant laukia Ir saugo juos, kad atiduotų man.

Tenai mane namų vaiduoklį senas sau ant kelių pasodinęs, Kai tamsiaveidė sutema pareina iš toli, Lyg sūnų rąnkom didelių vėl apkabina Ir prašo sunkiai vienumai jo nepalikti.

A. Daukantas

PABAIGTUVĖS

Siemet buvo labai nuodabai vasara: kol mergos, vagos apžergusios, burokus suadagstė ir gyvais aktyvialiais daržus nuakėjo, lengvas lietus viską mišku suželdino. O kai iš daržų su darbais reikėjo keltis į pievas, saulė kaip tyčia išstomis dienomis danguje varfės ir šieną, nė antros dienos vakaro nelaukus, galėjai namo vežti.

Labiausiai vasara džiugino Gelžinius. Du laukai sėklinių dobilų be lietaus lašo gurgždėjo daržinėje. Piemenys visus paliepius primurdė, visus užkampius prikimšo, o dar, žiūrėk, didžiausia dirva dobilų kupstais kaip obuoliais nusėta margavo pamšikėje. Senis Gelžinis iš džiaugsmo trynė rankas, pastovėti vietoje negalėjo. Čia jis su šake kemsus ardė, čia pribėgęs prie vežimo su grėbliu brūkštelėjo ir vis ragino šeimyną, vis užė, kad siemet bernali ir mergos tingesni pasidavę, šačiošio nepakelia ir gero vežimo nesulipdą. Staiga senasis pagriebė iš berno šakę, ir pats pradėjo duoti vežimam. Pirmą dobilų kupstą lengvai švistelėjo ant vežimo, pasi-smagines antrąjį užvertė ant krovėjos ir trečią, delnus pasispaudęs, išmetė į antrą ratų pusę. Ir taip be pertrūkio. Krovėja uždusius rėkė vežimo nekrausianti, jei šeimnininkas dobilų kupstais mėtysis. Senis nustojė vežimam davęs ir, įrėmęs šakotį žemėn, juokėsi:

— Štai kaip mes vežimus krovėme. Ne saujas krovėjai mėtėme. O dabar, girdi, bernas kupsto neatkėliaus, merga vežime užpakalio neapsukanti... Tikrą teisybę žmonės šneka — ateis laikai, devyni vyrai vištą plaus...

— Ale, šeimnininke, kaip čia pildavai, juk tik išmėtėi, — šuktelėjo pusvaikis, erzindamas senį.

— Žiūrėkit, atsirado kiaušinis vištai mokyti! — atrėžė Gelžinis.

Trūkšmingas bernų ir mergų juokas beržynu nužė. Senasis Gelžinis, padavęs bernui šakę, pažū nuėjo keleliu namo. Kiek pajėjęs, atsisėdė pakelės griovyje palaukti iš laukų grįžtančios šeimynos. Jautėsi pavargęs. Per juosmenį buvo kažkas atslidęs, ir po pažastčia lyg šalto vandens kibirą užpylus. „Diržiukas truko“, pagalvojo senasis. Traukdamas tabaką iš milninų kelnų, čiuptelėjo ir už sagtelės. Bet diržiukas tvirtai laikėsi ant liemens. Susukęs suktinė, stipriai patraukė keletą kartų dūmų giliai į plaučius ir lengviau atsiduso.

Iš pamšikės plaukė daina. Sodyboje sugurgždėjo svirtis, ir kieme, paleisti nuo grandinių, riejosi šunės. Į jų tarpą įsimaišė piktas mergos balsas. Gelžinis ištraukė basą koją iš klumpės, brūkštelėjo per pagrivio žolę ir sumurmėjo: — Maža rasa ir žaros raudonos... Kils audra...

Seniui svaigo galva nuo aštrių tabako dūmų. Giliai atsikrenkštė, kažką raudoną išsplovė į griovį. Pasitūrėjo dar kartą ton pusėn, bet griovyje nieko nesimatė. Nebaigęs rūkyti, numetė suktinę žolėn ir, pamazū atsikėlęs, ruošėsi eiti namo. Tuo tarpu jį prisivijo su vežimu iš laukų grįžanti šeimyna.

— Na, šeimnininke, šiandien jau neapsieisi be pabaigtuvės, — šuktelėjo kumetis, nešdamas ant pečių dobilais vainikuotą grėblį.

— Taigi, taigi, aš ir einu šio pabaigtuvės, — kalbėjo senis, — ači, žiūrėkit, norite pabaigtuvių, o visų pagrivio išnuoti. Surinkit ir nuo pakelės...

Gelžiniai šeimynos neapgavo.

Pabaigtuvės buvo kaip reikiant. Aht snieginės staltiesės rūtinešio versuko pusė, storomis riekiomis kaip vagomis gulėjo ragaišio dubeniai, o gerklei suvilgyti, eilėn surikiuotos, blizgėjo litrinės.

Piemenys, pusmergės, bernali ir mergos, kieme nusiprausę, skubiai suvirto vidun už vaisėmis apkrauto stalo.

Iš pradžių buvo girdėti tik šaukštų šnekiėjimas. Bet kai bernali, gerkles šaltąja suvilgę, plačiau burnas atvėrė, ir mergos, po vieną išmetusios, rožėmis pražydę, visi suniko šaukt šeimnininką.

Senoji Gelžinienė ramino įkaitusius:

— Būkite sušnekami, gerkit vieni, manasis pavargęs miegot nuėjo.

Staiga kažkas iš užstalės suriko: — O kas baltai stalą klojo, jei ne šeimnininke. Setmininkė kelt.

To ir tetrūko. Vsi išsėrėjo iš užstalės, pagriebė senąjį ant rankų ir daužė į nurūkusias lubas jos kaktą.

Senasis Gelžinis, grįžęs iš laukų, leptelėjo žmonai:

— Sutaisyk, Morta, ką nors ant prakaito...

Susirūpinusi Morta nugirdė senąjį metų arbatėlę ir nusikandino į pasoginius patalus. Iš pradžių Gelžinis negalėjo užmigti. Tik kai antrame namų gale įsilinksminės jaunimas apirimo ir šunes, šokėjus laukais nulodę, pavargę šniostė palangėje, senajam sugrįžo miego ramybė. Buvo lengva ir gera: rodės, kiekviena kūno dalelė, kiekvienas kaukelis atsiskyrė, atsipalaidavo ir stengėsi kuo geriau įsitaistyti. Bet prabėgusios dienos įspūdžiai ir naujų darbų rūpesčiai nedavė senajam ir naktį ramybės...

...Nuo pat Švaidės tilto, kaip milžiniška gyvatė, traukia miestam vasarą, rugiais ir kvietčiais pakrautų vežimų eilė. Ant pirmojo sėdi pats Gelžinis ir rėkia:

— Ei, vyrai, greičiau, greičiau...

Staiga atsisukęs kumetį, kalba: — Siemet, Martijai, bus duonos ligi valiai, ir pinigų bus, ir ordinarijį tau dvigubą gyvais atiduosi...

Kumetis, sukdamaš ūsą ir nuo sėdynės pasišokėdamas, keiklia, botagu plakdamas, sušilusius ir vos vežimą paveikancius arklus: — Tai prakeikti beriali! Velkasi kaip senos raganos!

Jau ir miestelis. Turgavietėje stovi didelis, didelis žydas.

— Na, Ickok, ar užtekis klėčių sėkliai supilti? — šypsoi Gelžinis, rodydamas žydu prisigriūsią dūmų jėgą vežimais turgavietėje.

O žydą juokiasi, pašėlusiai juokiasi. Semia riekuciomis aukštinu kruvinus pinigus ir beria Gelžiniui tiesiai į veidą.

— Ar pašėliai? — surinka Gelžinis ir nubunda.

O jo troba pilna auksinių raudonų pinigų. Senis staiga pašoko iš lovos ir vėl greit užsimerkė nuo per stiprios šviesos. Nuo daržinės į gyvenamojo namo langus veržėsi dangų laizanti raudona liepsna.

— Morta, Morta!...

Vienmarškinis išlėkė pro duris ir puolė tiesiai į ugnį, bet staiga atstupstas išvirto ant akmenų. Subėgė kaimynai, kibirais ir kirviais nešini, stengėsi gesinti ugnį. Bet jau buvo vėlu. Išėsi liepsna neuzgesinama veržėsi iš daržinės vidaus ir kas minutę rijo vis didesnius stogo gabalus. Nepajėgdami išgelbėti daržinės, vyrai persimetė prie trobos. Pasi-

statę kopėčias, nešė aukštyn ant stogo kibirais vandenį ir pylė ant išdžiūvusių šiaudų.

Tik vienas Gelžinis, dviejų vyrų laikomas, stovėjo nesitraukdamas prie daržinės ir, išbausiomis akimis žiūrėdamas į deganti turtą, šnibždėjo:

— Mano dobilai, mano dobilai...

Kai ugnies pavojus sumažėjo, žmonės numėšė senąjį į vidų. Morta, pamačiusi vyrą svetimųjų nešamą, puolė prie jo ir, laužydama rankas, iškėlė aplink, nežinodama ką daryti.

— Geriau sutrintum jį, Morta, — kalbėjo bobelės, sutūpusios aplink senojo lovą.

Kitam kambaryje susirinkę kaimynai bėsiu gincioji, teiraudamiesi vienas kito gaisro kaltininko ir beviltiškais akimis apgalėdami lovoje gulinti. Tuo tarpu, kažkas su raudęs gaudulinių žvakę, uždegę prie ligonio lovos. Morta, pamačiusi žvakę, užvirto iš skausmo ant vyro.

Senis dar kartą atmerkė akis ir lėtai ištare:

— Aš pats padegiau daržinę... Į vežimą jė mano suktinę sugriebė...

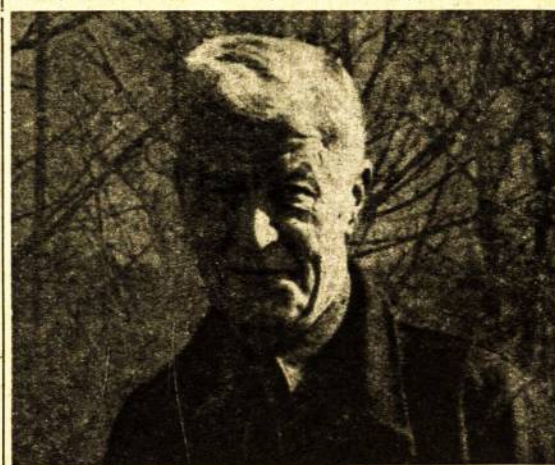
B. Vilyudas

Prof. dr. Prano Gudaviciaus 70 metų amžiaus sukaktis

1946 m. kovo mėn. 26 d. kovotojui su carinės Rusijos priespauda profesoriui medicinos mokslų daktarui Pranui Gudavičiui sukako 70 metų amžiaus.

Prof. dr. Gudavičius gimė 1876 m. kovo mėn. 26 d. Slepianovs (Užakmeniu) km., Eržvilko valsč., Tauragės (to meto Raseinių) apskr. Penkerių metų Pranukui mokyti tėvai pasamdė vad. daktorių.

mokslus Berlyno universitete ir parąšė dzerlacią, bet jos ginti negalėjo, nes tam trūko pinigų. Nustatyla tvarka dzerlacią reikėjo išspausdinti, ko jis tuo metu finansiskai negalėjo padaryti. Išeitį rado ir čia. Parašytą dzerlacią pardavė vienam negabiam vilnietui studentui už 2000 markių ir, parąšęs antrą, gavo medicinos daktaro laipsnį.

Prof. dr. Pranas Gudavicius

7 metų amžiaus vaiką jau leido Eržvilko pradžios mokyklą.

Gimnaziją jis baigė per 7,5 metų — 1895 m. birželio mėn.

1895 m. Gudavičius atvyko į Petrapilį ir įstojo į universitetą — gamtos — matematikos fakultetą gamtos skyrių. Čia jis rado lietuvių studentų ir jų įsilegtą draugiją. Nelukus ir jis įsijungė ne tik į mokslinį darbą, bet ir į studentų neviešąją veiklą.

Išbuvęs Petrapilyje pusę metų išvyko į Charkovo universitetą. Čia įstojo į medicinos fakultetą ir visomis jėgomis griebėsi studijų darbo. Ypač atsidėjo žmogaus anatomijos studijai. Tačiau Gudavičius ir čia negalėjo atsisakyti visomsomoniui darbo: dalyvavo ir vadovavo slapta vietos studentų organizacijai. Jis buvo šios organizacijos politinis seniūnas. Tą veiklą labai persekiojo budrios carinės policijos akys. Prasidėjo nelaimės. Keturius kartus pašalino iš universiteto. Vieną kartą išvijo net viceneriems metams. Paskutinį kartą, Petrapilio slaptosios policijos įsakymu, buvo išvytas iš universiteto (IV semestro) be teisės stoti į bet kokį Rusijos universitetą. Gavo vilko bilietą.

1902 m. rudėn Gudavičius atvyko į Berlyną. Universitetui įteikė visų savo dokumentų vertimus ir prašė priimti į medicinos fakultetą VI semestrą.

1905 metais baigė medicinos

pulki Kauno gub. atstovus: esą nenorį ginti ūkininkų reikalų ir t. t. Apkalbintoji atstovų grupė, pasiremdama cenzūros duodama teise, tame pačiame laikraštyje paskelbė savo atsakymą ir la prašo išdėstę visą savo, pašanį, į socialdemokratų, programą. Šis atsakymas socialdemokratų partijai padaugino ir išplatinio po visą Lietuvą.

Kai caras 1907 m. išvaikė ir II Dūmą, Gudavičių, Stašinską, Povylį, Kūmelį ir Kupstą patraukė į teismą už minėto atsisaukimo paskelbimą. Teismas buvo garsus. Teisė Teismo Rūmai, Vilniuje. Byla baigėsi 1909 m. Pagaliau visus nuteisė viceneriems metams tvirtovės kalejimo.

Išbuvęs metus kalejime, Gudavičius su VI. Stašinku išėjo į laisvę; kiti išėjo vėliau. Kauno lietuviškoji visuomenė iškilmingai juos pasitiko ir suruošė didelį priėmimą.

Dabar susidarė linkamas laikas ruošti ir baigti bylą su valstybiniais egzaminais. Prieš laikant tokius egzaminus, reikėjo gauti iškikimybės liudijimą, kurį per kypsis gaves, atvyko į Tartu (Dorpat) universitetą. Čia jis dirbo vidaus ligų klinikoje garsų prof. Dehio ir pagilino savo žinias vidaus ligų srityje. Čia palengva išlaikė visus egzaminus ir po 2 metų oficialiai baigė medicinos studijas. Tai buvo 1914 metais.

Baigęs studijas, grįžo į Lietuvą ir vosarai apsislojo savo svainio ūkyje — Jučių dvare, Pernaravos valsč., Kėdainių apskrityje.

1914 m. prasidėjus didžiajam karui, Gudavičių tuojau mobilizavo. Iš pradžių ėjo Daugavpilį jaun. gydytojo pareigas, vėliau Lucene vyresniojo ir pagaliau diviziono gydytojo. Dirbo 14-ojoje Sibiro šaulių divizionoje. Kai po bolševikų revoliucijos vokiečiai vėl pradėjo žygiuoti pirmyn, divizijai teko fraukitis algal. Vokiečiai ją apsupo prie Tartu ir 1918 m. vasario 23 d. visą paėmė ir nleisvė.

1918 m. Vokiečiai pripažinus Lietuvą, lietuviai belaisviai turėjo būti paleisti iš nelaisvės. Padavė ir jis prašymą. Tuo ir baigėsi belaisvio dienos.

Iš nelaisvės grįžo į savo svainio ūkį. Čia vėlėsi ne tik gydytojo praktika, bet ūkininkavo ir iš dalties įsiliejo į visuomeninį darbą.

Denkerius metus išgyvenęs iš savo svainio išnuomofame ūkyje — Jučių dvare; — ryžosi keltis į Kauną. Viceneriems metams apsislojo Gaižėnų dvare, palci Kacer-gine, Galutinai apsigyveno Kaune 1924 m. ir čia savo visas jėgas paskyrė ligonių pagalbai. Atsidėjęs žmonių sveikatos reikalams, neturėjo nė mažiausio laiko kitiems darbams, sakysime, politinei ar visuomeninei veiklai. Todėl iš visuomeninio gyvenimo laisvoje Lietuvoje visiškai pasitraukė, nebedalyvavo. Vienintelis jo gyvenimo hikslas nepriklausomoje Lietuvoje buvo pagalba sveikatos ieškantiems. Todėl nenuostabu, kad per visą 41 metų gydytojo praktikos laiką, paties profesoriaus žodžiais, yra priėmęs ir apžiūrėjęs apie vieną milijoną ligonių.

1935 metais Vytauto Didžiojo Universiteto Taryba jį išrinko vidaus ligų profesoriumi. Nenormis sutiko ir tas pareigas prisiimti.

Pats profesorius svarbiausiu savo gyvenimo nuopelnu laikė tai, kad, 18 metų gydytojaudamas kaimė, yra labai daug pagelbėjęs gimdančioms motinoms ir vaikams. Ano meto sąlygose tai buvo labai reikalinga pagalba, kuri davusi kraštui tikrai daug naudos.

Siuo metu, gyvena Miunchene ir čia stovyklos ligoninės vedėjo pareigas. Tebėra sveikas ir tvirtas, nė kiek nepalūžęs dviasis ir nepradėjęs geros nuotikos.

Paieskojimai

1928. Miss T. Dambrauskas, gyv. Glasgow Scotland, prašo atsiiepti Gustą Joną, gyv. (14) Weillheim-Teck, Forster 4 per anglų puskarininką lietuvių Gavėną Joną adresu: 188 Forewest St. Glasgow C.5, Scotland.

1929. Grigaliūnaitė Sigutė, gyv. München, Lohengrinstr., DP Camp III Block, ieško Marijos Dominaitės.

1930. Klapatauskas Viktoras, gyv. Augsburg-Hochfeld, ieško Grybino Vinco iš Raponiškių km., Vedegių Jono ir Antano iš Zukliųjų km.

1931. Kvičinskis Julius, (24) Lübeck, Einsiedelstr. 114/4, Lit. Lager, ieško žmonos Kvičinskienės Kostės, dukters Onutės, sūnų Stasio ir Rikardo, kurie visi prieš Vokietijos kapituliaciją gyveno Čekoslovakijoje, Hohenelbes apskr., Ponička 69.

1932. Jurkėnienė Ona, Selgenstadt b. Würzburg, ieško vyro Jurkėno Juozo, sūnaus Jurkėno Valerijono, Jurkėno Vlodo, Stunžėno Juozo ir giminių bei pažįstamų.

1933. Liaugminas Juozas, 525 (R) Mil. Gov. Del., Borghorst, Sub-Area E 56, via Münster, ieško sesers Liauginaitės Jadvygės Liauginio Albino ir kitų giminių bei pažįstamų.

1934. Sakalauskas Jonas, 525 (R) Mil. Gov. Del., Borghorst, Sub-Area E 56, via Münster, ieško giminių ir pažįstamų.

1935. Sapronas Petras, Borghorst bei Münster, Gantenstr. 9, ieško žmonos Saproneinės Gertrados gyv. pask. metu Austrijoje, Linz (Do.), Bidermichl, Immelmansstrasse 4.

1936. Stangvilas Kasparas, Lübeck, Artillerie-Kaserne, ieško žmonos Martos ir vaikų Zenės, Lydos ir Rėnos.

1937. Galeckienė Antonija, Neues 1 bei Ansbach (Mittel-Franken), ieško sūnaus Galecko Henriką, gim. 1924 m.

1938. Papiuskas Albinas, Ansbach, Hindenburg-Kaserne, ieško tėvų Papiusko Kazio ir brolio Juozo bei pažįstamų.

1939. Mažeiva Jonas, Pappenheim, Heilstätte, ieško brolio Mažeivos ir Rundzičio Alfonso.

1940. Prismanaitė Jona, Würzburg, Nord-Kaserne, ieško Jaukuskauskaitės Stefanijos Danutės Onos ir Alekso Jokubauskų, Boleslovo ir Juozo Prismanių.

1941. Jakučinskas Pranas, Lübeck, Artillerie-Kaserne, Lit. Lager, ieško sesers Jakučinskaitės Bronės.

1942. Danėnienė Ona, Chieming bei Chiemesce, Kreis Traunstein D.P. Camp, ieško sūnų Viktoro Zigmo, Juozo ir Jurgio Danėnų.

1943. Bukšniene Ieva, Augsburg-Hausstetten, liet. stovykla, ieško Mickevičiaus Aldonos, Baltramiejaus Magdalenos, Marčiulionytės Kazimieros ir Bukšnio Jurgio su šeima.

1944. Jukaitis Jonas, Wiesbaden, Litauisches Lager, ieško Burkšo Prano, Stabicko Klemo Krivicko Stasio, Zidonio Jurgio Kivickiaus Jurgio ir pažįstamų.

1945. Juška Vytautas, Lübeck Bad Schwarzen, Artillerie-Kaserne ieško molinos, seserų ir brolių.

1946. Gaigalas Alfonsas, Borghorst (Westfal), liet. stovykla ieško brolių Edvardo ir Leono, draugų Jurgio, Prano ir Jono Vaskelių ir pažįstamų.

1947. Naujokienė E., Ilzeho, ieško vyro Naujoko, gim. 1899 m. pask. metu buv. apie Schweriną Mecklenburge.

1948. Zakarevičius Antanas, Borghorst (Westfal) DP Lager, Altenbergstr. 6a, ieško brolio Stanislovo ir Jono ir giminių bei pažįstamų.

1949. Kuliasas Slasys, Neumünster-Wilorf, Lindenstr. 1, ieško giminių ir pažįstamų.

1950. Kiešaitė Aniceta, Flensburg Lit. Lager, ieško brolio agr. stud. Kiešos Vytauto.

1951. Dulskienė Uršulė, Neumünster, lietuvių komitetas, Lindenstr. 1, ieško sūnų Kosto ir Albino Dulskių ir dukters Adėlės Velžienės.

1952. Svetinskaitė Eleonora Schweinfurt, Th. Fischerpl. 14a Lit. Lager, ieško Mizerylės Linos ir Urbono Prano.

1953. Vyšniauskas J., Schweinfurt, Th. Fischerpl. 26 — 6, Lit. Lager, ieško Vyšniauskaitės Alfredos, tarn. Luftwaffe.

1954. Abukauskas Antanas, Ansbach i. Bay., Hindenburg-Kaserne Lit. Komitec, ieško Abukauskienės Adėlės, Abukausko Antano, Abukauskaitės Genės, Abukauskaitės Veronikos.

1955. Urbanavičius Jonas, Hanau, liet. stovykla, ieško žmonos Agotės ir sūnaus Urbanavičiaus.

1956. Sidlauskas Slasys su šeima, Wiesbaden, Schiersteinerstr. Lit. Lager, ieško brolių, seserų bei pažįstamų.

1957. Kemežaitė Aldona, Wiesbaden, Schiersteinerstr., Lit. Lager ieško tėvų, giminių ir pažįstamų.

1958. Mellenbergas Rudolfas Kreis Segeberg-Sievershütten, ieško giminių, Stasės ir Stelfos Janavičių.

1959. Valantinienė Ida, Kreis Segeberg-Sievershütten, ieško vyro Valantino Adolfo ir giminių.

1960. Mockūnaitė Regina, Chieming a. See, Kreis Traunstein DP Camp, ieško tėvo Mockūno Prano.

1961. Zokaitė Ona, Ansbach, Reutersr. 9, ieško brolių Jono, Jurgio, Prano, jo žmonos Antaninos ir Sakalausko Jono.

1962. Adomulytė Draugelienė Sofija, Landshut, Lehbühlstr. 5, ieško giminių ir pažįstamų.

1963. Miškininkas Jonyka Juozas, Weiden, Hammerweg, prašo atsiiepti Jonyką Prana, Sirvinskaitę Ireną, Jotautą Kazimierą, Meškauską Povilą ir Zaikina Eugeniją.

1964. Sokolovas Mikalojus, Hammerweg, Weiden, liet. stovykla ieško sūnaus Sokolovo Leono.

1965. Stranga Klovys, Chieming bei Chiemesce, Kreis Traunstein DP Camp, ieško sūnaus Alberto gim. 1927 m.

1966. Danėnienė-Dzingutevičienė Ona, Chieming, DP Camp, ieško sūnų Viktoro, Zigmo, Jurgio ir Juozo.

1967. Kiešaitė Monika Teresė München, Lamonsr. 21, ieško brolio stud. Kiešos Vytauto.

1968. Dipl. inž. Boleckis Vadimas Wiesbaden, DP Camp, Lithuanian Office, ieško giminių ir pažįstamų.

1969. Stumbras Kostas, Ansbach Hindenburg-Kaserne, liet. stovykla, ieško sūdaus Gedimino, 18 m amž., pask. metu gyv. Linzo mieste.

1970. Urbanavičius Boleslovas Munchen-Freimann, SS-Kaserne ieško sūnų Viktoro ir Dominyko.

1971. Pralinskaitė - Karpuskienė Ona, Augsburg-Hochfeld, Lithuanian Committee, ieško brolio Pralinsko Balio.

1972. Kocius Leonas, Borghorst (Westfal), Sub-Area E 56, via Münster, ieško giminių ir pažįstamų.

1973. Skobeikienė Sofija-Kivyaitė, Hamburg-Fischbeck, DP Camp 514, ieško Kivyienės Elzbičios, Kivylo Leono, Rutkauskienės Kivyaitės Marijos ir Rutkausko Vinco.

1974. Kripas Justinas, Bamberg, Litauisches Lager, ieško giminių ir pažįstamų.

1975. Endzaitienė Augustina, Hanau, DP Camp, ieško sūnaus Endzaitio Prano, gim. 1925 m.

1976. Endzaitiūtė Ida, Hanau, DP Camp, prašo atsiiepti Gempnerę Jonę.

1977. Dičius Juozas, Borghorst sub-Area E 56, via Münster, ieško giminių ir pažįstamų.

1978. Gilandienė Janina, Uchte i. Hann., Kr. Nienburg/Weser, Camp „Vyfis“, ieško Urbonienės Reginos, Urbono Lino su sūnum, ir pažįstamų.

1979. Zakevičiūtė - Storištieinė Aleksandra, Uchte i. Hann., Kreis Nienburg/Weser, Camp „Vyfis“, ieško brolio Zakevičiaus Alfonso.

1980. Peškauskas Bronius, Hamburg-Neugraben, DP Camp 514, Lit. Gymnasium, ieško dėdės Plėsčio Nikodemo, Varkulevičiaus Jono ir kitų pažįstamų.

1981. Amerikietis Juozas Beras ieško Matulaitės Janinos iš Panevėžio, norėdamas susitikti jos ir Ameriką išvykimo reikalus. Be to prašomas atsiiepti Jonas Beras iš Luokės, Praneši „Mūsų Vilnius“ administracijai Fuldoje.

1982. Pente Anna, Augsburg-Hochfeld, lietuvių stovykla, ieško Danieliaus Antano, 35 m. amžiaus iš Krelingos apskr.

1983. Amerikos lietuvis Čaikauskas Tamošius, sūnus Simono ir Apolonijos, ieško Venclauskienės Onos ir Jono, Prano ir Jurgio Gajūnų (Gaižūnų), kilusių iš Baisogalos valsč. Rašyti: D.F.C. Thomas Chicowske 36965189 Co. C — 47 Inf. Regt. A.P.O./9% P.M. New York N.Y. Namų adresas Amerikoje: 818 Lincoln Street, Waukegan, Ill, U.S.A.

1984. Jurgelaitis Tomas ir Anelė Kassel-Mattenberg, ieško Jurgelaitio Viktoro su šeima, Dambrausko Rudolfo su žmona ir giminių bei pažįstamų.

1985. Matulevičius Pijus, Greven, Kreis Münster (Westfal), liet. stovykla, ieško Matulevičienės Liudvikos ir sūnų Zenono ir Gintauto Stankevičienės Elenos, Stankevičiūtės Eugenijos ir Augusto Jono pask. laiku gyv. Dirschau.

1986. Amerikos pilietė Veronika Kerešienė, ieško Zenkevičiaus Vytauto iš Alytaus, Kreipis i. Hanau Lit. Lager 3a—47, V.K.

1987. Stankus Kazys, Greven (Westfal) liet. stovykla, ieško Stankienės Julijos.

1988. Jasinskis Vytautas, Kempten, „Vytauto“ bendrabiūtis, ieško Gurtajaus Liongino ir sūnų Vytauto ir Algirdo.

1989. Barvydis Antanas, Kempten, Lit. Lager „Vytautas“, ieško giminių ir pažįstamų.

1990. Dagilaitis Mykolas, Wunsiedel, Hornschustr. 82a, ieško myk. Sakavičiaus Marcelės.

1991. Barmas Ksaveras, Wunsiedel, Hornschustr. 82a, ieško Barmas Henriko su šeima, Stalkevičienės Klaros, Mačiulaitienės Reginos ir kitų giminių bei pažįstamų.

1992. Grigaliūnas Balys, Bad Aibling, P.W.E. 26, Prov. Co 2117 Nr. 31—G—6030759, ieško brolių Grigaliūnų Stasio ir Vlodo bei giminių ir artimųjų.

1993. Kromerytė Nenigda, Wunsiedel, Hornschustr. 82a, ieško pascerės Rimkevičienės Irenos, brolio Kromerio Henriko, dipl. inž. Galinio Broniaus su šeima ir giminių bei pažįstamų.

1994. Satraitis Albinas, Kassel-Mattenberg, ieško tėvų Satraitio Juozo ir Onos, brolio Satraitio Vinco su žmona, giminių ir pažįstamų.

1995. Jurgulienė Barbora, Stuttgart, Bad-Cannstatt, Wildungerstr. 75, ieško Valadkaitienės Stasės ir jos vaikų — Vladuko ir Stasės.

1996. Emilija Grušaitė — A. Bartkai, (21) Būlind UNRRA H.Q., Hindenburgstr. 30, ieško kun. Gruso Vinco, Balsio Antano, Skinderytės Tamošaitienės Elenos.

1997. Kontautas-Silvestras, (13a) Schweinfurt, Lit. Lager, Mozartstr. 39 — 2, ieško žmonos Miliūtės Kontautienės Kotrynos, dukterų Sofijos ir Elenos.

1998. Januska Antanas, Gunzenhausen, Ansbacherstr. 32, liet. stovykla, ieško giminių ir pažįstamų.

1999. Arminienė Ona, Hanau ieško sūnaus Armino Edvardo, gim. 1925 m., pask. metu buv. nevoli Hannoverio.

2000. Merkevičius Viktoras, Nördlingen, Lit. Lager, ieško sūnaus Merkevičiaus Teodoro.

2001. Denglerienė Ona, Schweinfurt, Th. Fischerpl. 16 — 4, Lit. Lager, ieško sūnaus Zigfrido ir Ervino Denglerio iš Mariampolės.

2002. Vaizgenis Jonas, Wunsiedel, Hornschustr. 82a, ieško Vaickaus Jono.

2003. Variakojis Kostas, Bad Wörishofen, ieško dėdės Variakiojo Prano.

2004. Kunčiūnas Vytautas, Borghorst, Westfal, Allenbergstr. 6a Münster, ieško sesers Kunčiūnaitės Aldonos, brolių Jono ir Algirdo Kunčiūnų.

2005. Drazdauskas Aleksandras, Borghorst Camp, ieško brolio Strazdo Zigmanto Strazdo, jo žmonos Morlos bei pažįstamų.

2006. Rutkauskas Vincas, Ansbach, Hindenburg Kaserne, Litauisches Komitec, ieško Matulaitės-Rutkauskienės Onos ir Perancikaitės Genės.

2007. Mockus Kazys, Schweinfurt, Th. Fischerpl. 26 — 5, Litauisches Lager, ieško žmonos Mocikienės-Sepetylės Bronės, dukters Nijolės, gim. 1939 m., ir Variakiojo Edvardo.

2008. Baziliauskas Antanas, Ansbach, Hindenburg Kaserne, Litauisches Komitec, ieško Baziliauskaitės Liusės.

2009. Kulvinskis Bronius, Selgenstadt bei Würzburg, Litauisches Lager, ieško žmonos Kulvinskienės Sofijos, sesers Kulvinskaitės Kostės ir brolio Vlodo bei pažįstamų.

2010. Mikalauskas Jonas, Borghorst Camp, 31/165 Assembly Center, Reg.Bez. Münster, ieško giminių ir pažįstamų.

2011. Rundzaitis Alfonsas, Wiesbaden, D.P. Camp 563, Litauisches Lager, ieško giminių bei pažįstamų.

2012. Radavičius Antanas, Wiesbaden, D.P. Camp 563, Litauisches Lager, ieško giminių bei pažįstamų.

2013. Samkoviene (24) Lüdersburg über Lüneburg, ieško vyro Samkovo Jono.

2014. Geležinienė Monika, Ansbach, Hindenburg Kaserne, ieško sūnaus Albino.

2015. Dubauskas J., Oldenburg, Alexanderstr., Dietrichfelde, Litauisches Lager „Lituanica“, ieško Dubauskaitės Marijos ir Elenos.

2016. Ziurinskis Juozas, Hanau, lietuvių stovykla, ieško brolio Ziurinsko Jono ir Uscio Antano.

2017. Fa „Erbauer“, Nordhausen/Thür., — buvusieji šios firmos tarnautojai maloniai prašomi atsiiepti šiuo adresu: Austra Vorobiejienė, Bamberg, Moosgasse 121 Litauisches Lager.

2018. Dryža Vincas, Regensburg lietuvių stovykla, ieško Jokubausko Jono ir Jokubaičio Felikso.

2019. Pečiūnienė Birutė, Lübeck Schillersr. 1a, ieško dipl. inž. Salkausko Česlovo.

2020. Dambrauskienė Magdė (13a) Ansbach, Hindenburg Kaserne, Litauisches Komitec, ieško vyro Dambrausko Jono.

2021. Mozgiriene Petronėlė, (13a) Ansbach, Hindenburg Kaserne, Litauisches Komitec, ieško dukters Mozgiriailės Adėlės, gim. 1928 m. 1944 m. gyv. Loobe Auftrugen, kartu su Nagyte Malvina.

2022. Jujauskaitė Nastazija, (13a) Ansbach, Hindenburg Kaserne, Litauisches Komitec, ieško Treikailienės — Jujauskaitės Onos Krusinskienės — Jujauskaitės Anelės, Starkevičienės — Jujauskaitės Marijonos.

2023. Januskienė Marijona, Ansbach, Hindenburg Kaserne, Litauisches Komitec, ieško vyro Januskos Stasio, Kvedaro Antano, sesers Kvedaraitės Izabelės.

2024. Paknienė Marcelė, Cham, UNRRA Team 187, Hotel „Alte Post“, ieško Bronės Kasulienės-Dzietaveckaitės.

2025. Urbanavičius Boleslovas, München, Freimann, SS Kaserne, ieško sūnų Viktoro ir Dominiko arba jų šeimų.

2026. Žiuraitė-Pabaraitienė Bronė, D.P. Center 95/279, München, Lohengrinstr., ieško giminių ir pažįstamų.

2027. Taujanskaitė Bronė, D.P. Center 95/279, München, Lohengrinstr., ieško giminių ir pažįstamų.

2028. Brazaitis Juozas, Hanau, lietuvių stovykla, ieško sūnaus Albino, gimusio 1926 m., buv. Graudenze.

2029. Seifkas Adolfas, Kassel-Überzwehren, Camp Mattenberg, lietuvių stovykla, ieško Seifiko Antano, Kadakinaičės Zosės, Stirbinkų šeimos, Krovickaitės Helės, Helės ir Reginos Sidabraitėjų ir Aleksūno Jono.

2030. Dainienė Juzė, Kassel-Überzwehren, Mattenberg, ieško vyro Domiaus Antano.

2031. Rataiskienė - Markevičiūtė Elzė, Stuttgart — B. Cannstatt, Taubenheimstr. 57, ieško Normanaitės Pranos ir Semiotaitės Irenos.

2032. Taruskaitė-Kuraitienė Ona, gim. Panevėžy, dabar gyvenanti 2511-3rd ave., Los Angeles 16, California U.S.A., ieško sesers Elzbičios Taruskaitės-Bačauskienės Elzbičios, kurios vyras buvo Spirakuiose mokytojas.

2033. Jankauskas Bronius, München, i. Lietuvių stovykla, ieško Brovko Jono, Brovkieneš Matildos, Mažeikos Jono.

2034. Zemaitis Alfonsas su šeima, Wiesbaden, Litauisches Lager, ieško sūnų Alfonso ir Vytauto Zemaičių.

2035. Barkauskas Armonas, Massen b. Unna i. W., Camp Nr. 1, ieško Adomaičio Vytauto.

2036. Kasiėnė Marija, Hittfeld-Eddelsen 18, Hamburg-Harburg, ieško vyro Kaušo Justino.

2037. Alekševičius Petras, Borghorst Camp 31/165 Assembly Center, Reg.Bez. Münster, ieško Alekševičienės Stasės.

2038. Buizinas Vladas, Borghorst Camp 31/165 Assembly Center, Reg.Bez. Münster, ieško giminių ir pažįstamų.

2039. Pronskus Jonas, Wiesbaden, lietuvių stovykla, Gersdorffstrasse, ieško brolio Juozo, pask. metu gyv. Berlyne.

2040. Selatka Viktoras, Schwarzenbeck, Kreis Lauenburg, Lithuanian Camp, ieško Selatkos Česlovo, gim. 1926 m.

2041. Naujokienė Elzė, Ilzeho/Holstein, Kaisersr. 12, Litauisches Lager, ieško vyro Naujoko, gim. 1899.

2042. Baubinas Slasys, Augsburg-Hochfeld, „Ziburiai“, ieško Baulio Norberto, 35 ml. amžiaus.

2043. Stasiulienė Janina, Augsburg-Hochfeld, „Ziburiai“, ieško Jurkaičio Antano, pask. metu gyv. Spital, Molkerei.

2044. Naujokaitienė - Genėrikaitė Lydija ir Naujokas Adomas, (24) Neustadt (Holstein), U-Boot-Schule, Baracke Nord 7, ieško giminių ir pažįstamų.

2045. Dirferytė Marta, Neustadt (Holstein), Postlagernd, ieško brolio Dirferto Julius ir giminių.

2046. Kėmeraitienė Marija, (24) Neustadt (Holstein) U-Boot-Schule, Baracke Nord 7, ieško vyro Kėmeraitio Andriejaus ir sūnaus Kėmeraitio Oskaro.

2047. Underys Jurgis, Borghorst, Camp 31/165 Assembly Center bei Münster, ieško brolio Underio Antano ir pažįstamų.

2048. Jievisis Jurgis, Kempten, Lithuanian Camp, Rottenbachstr.

15, ieško Valinskaitės Liudos, giminių ir pažįstamų.

2049. Grigaliūnas Pranas, Tübingen, Scheingstr. 35, ieško Dąko Petro ir Broniaus, Urbano Mykolo ir kitų pažįstamų.

2050. Grigaitytė Antanina, Augsburg-Hochfeld, Litauisches Lager, ieško Grigaičienės Agotos, sesers Grigaitės Agotos, giminių ir pažįstamų.

2051. Heldaite Mėla, Augsburg-Hochfeld, Firnhaberstr. 7, ieško tėvų Hėldų Motiejiaus ir Augustės, sesers Emos, brolių Gustavo ir Ofono.

2052. Tamošauskienė Marija, Augsburg-Hochfeld, Litauisches Lager, ieško dukters Tamošauskaitės Reginos, gim. 1926 m., buv. su Radvilavičiais Friedrichstede.

2053. Macaitis Julius, Lager Lechfeld 6, Augsburg, ieško žmonos Macaitienės Juzefos, vaikų ir kitų pažįstamų.

2054. Girgždytė-Duburgaitė Rūta, Hamburg, Karolinenstr., Baltic University, Camp Domitory, ieško Eidimo Slasio, gyv. Linze, ir Volperlo Jokūbo.

2055. Litiėnė K., Augsburg, Schertlinstr. 42, ieško Gruzdžio Juliaus insp. Bičiūno Jono su šeima ir giminių bei pažįstamų.

2056. Venskų Pr., Augsburg-Hochfeld, ieško Dąmo Prano Poškaus Antano, Lipskio Slasio ir kitų pažįstamų bei giminių.

2057. Kankalis Vincas, München, Freiman SS Kaserne, DP Center, ieško Blinkio Tado ir kitų pažįstamų.

2058. Trukanavičius Bolius, Klein-Kötz über Günzburg, Litauisches Lager, ieško giminių ir pažįstamų.

2059. Oudeikienė Konstanca, Kassel-Oberwehren, Mattenber, ieško sūnų Edvardo ir Vytauto Oudeikų.

2060. Raibys Juozas, München, Freiman SS Kaserne, DP Center, ieško brolio Raibio Petro ir dėdės Raibio Antano.

2061. Kun. Martinkus V., Fürth i. B., Johannsstr. 16, b. Schmitt ieško St. ir J. Motiejaičių ir prašo atsiliepti židikičius.

2062. Virkutis Povilas, (13 b) Schongau, Alte-Post, ieško žmonos Genės, vaikų, giminių ir pažįstamų.

2063. Bukola Jonas, (13 b) Schongau, Alte-Post, ieško motinos, brolių Jurgio ir Jokūbo, giminių ir pažįstamų.

2064. Dambrauskienė Anelė, Ansbach, Hindenburg-Kaserne, Litauisches Komitee, ieško vyro Dambrausko Albino, Vinciauskaitės Elės ir Vinciauskaitės Marijos.

2065. Jablonskaitė-Kručiūnė Petronėlė, (13 a) Ansbach, Hindenburg-Kaserne, Litauisches Komitee, ieško sūnaus Kručiūno Broniaus.

2066. Valaitis Jonas, (13 a) Ansbach, Hindenburg-Kaserne, Litauisches Komitee, ieško brolių Jurgio ir Stasio Valaičių.

2067. Antanavičiūtė Ona, (13 a) Ansbach, Hindenburg-Kaserne, Litauisches Komitee, ieško brolio Antanavičiaus Tomo.

2068. Leknius Petras, Borghorst (Westf.), Reg.-Bez. Münster, 31/165 Assembly Center, ieško giminių ir pažįstamų.

2069. Lišauskienė Marija, Veltbert, Kreis Düsseldorf-Mettmann, Kuhlendahlstr., Lager, ieško brolio Gilius Petro ir vyro Boleslovo.

2070. Tamulaitis Jonas, Veltbert, Kreis Düsseldorf-Mettmann, Kuhlendahlstr., ieško žmonos Tamulaitienės Elenos ir dukrėlės Elenos Adonos.

2071. Rutkauskienė Elena, Veltbert, Kreis Düsseldorf-Mettmann, Kuhlendahlstr., ieško sūnaus Vincio.

2072. Daunienė Agnė, Veltbert, Kreis Düsseldorf-Mettmann, Kuhlendahlstr., ieško dukters Jul. Daunytės.

2073. Rimas Vytautas, Berne, Monbijoustr. 87, ieško Kaveko

Ant., paskutiniu metu buv. Wiener Neustadt ligoninės gydytoju.

2074. Štapačaitis A., Berne, Vaxholms Hotel — Vaxholm-Sweden, ieško Petraičio Pr., techn. stud., gyv. Kaune, Bubičio Edv., batišvilio iš Kauno, kun. Sušinsko Alf., gimnazijų kapellono iš Panevėžio, Maknavičiūtės P., ūkininkės iš Daugelaičių k., Kybartų v., Vilkiškio apskr., Maknavičiaus J., ūkininko iš Pajevonio k., Vilkiškio apskr., Cernienės St., gyv. Rosenheime, prie Müncheno.

2075. Robert Ed., Berne, La Chandoline, Chemin de Chandolin, Lausanne, ieško Kasperavičiūtės I., gyv. Frankfurte prie Oderio.

2076. Juozapaitienė Ona, Schwarzenbeck, Lithuanian Camp 7 bei Hamburg, ieško vyro Andriaus ir sūnaus Jono Juozapavičių ir giminių Vencelių.

2077. Vasilauskas Antanas, Kempten, Lit. Lager, ieško giminių ir pažįstamų.

2078. Krečinienė Marija, Kempten, Lit. Lager, ieško Hiltono Raimundo, Hiltonienės Hortenzijos ir Elvyros Liemanienės.

2079. Palovinskienė Anastazija, Wunsiedel, Hornschuhstr. 74, ieško giminių ir pažįstamų.

2080. Kasputienė Ela, Wunsiedel, Hornschuhstr. 82, ieško Palenčiaus Ričardo, Palenčienės Marijonos bei giminių ir pažįstamų.

2081. Karčiūskaitė Janina, Mittenwald, Jägerkaserne, Krs. Garmisch, ieško Smilgio Juozo, gim. 1920 m.

2082. Šečkaitienė Natalija, Kassel-Oberwehren, Mattenber, ieško sūnų Andriejaus Maksamino, Andriejaus Onos, Andriejaus Juozo, Andriejaus Anelės.

2083. Parafinavičius Valentinas, Kassel-Oberwehren, Lit. Lager, ieško žmonos Parafinavičienės su dukterim.

2084. Sutkaitytė Marijona, Günzburg, Klein-Kötz, Lit. Lager, ieško sūnaus Sutkaitio Juozo, Baršausko Prano ir Kupstaitės Onos.

2085. Juknevičienė Antanina, Günzburg, Klein-Kötz, Lit. Lager, ieško vyro Juknevičiaus, svaivio Juknevičiaus Vytauto, svaivio Burko Antano, brolio Jono ir sesers Mikalinos.

2086. Griškevičius Jonas, ieško Griškevičiaus Stanislovo. Apie Juozą teirautis šiuo adresu: Baldinaitė Bronė, Bamberg, Moosgasse 121, lietuvių stovykla.

2087. Stulgaitienė - Čiurlionytė Juzefa, Würzburg 7, Litauisches Lager, ieško giminių ir pažįstamų.

2088. Petruškevičienė Ona, Kassel-Oberwehren, Mattenber, ieško Brolio Klimanso Jurgio ir Jasičiūtės Elenos.

2089. Ališauskienė-Pocaitė Stasė, Wiesbaden, DP Camp, lietuvių stovykla, ieško sūnaus Ališauso Vytauto Mato, Tamošausko Apolinaro ir Toro Adolfo.

2090. Matulis Albertas, Borghorst Camp 31/165 Assembly Center, Reg. Bez. Münster, ieško brolio Matulio Juozo ir stud. Morkūno Antano.

2091. Giliakas Stasys, Borghorst Camp 31/165 Assembly Center (Westf.), Reg. Bez. Münster, ieško žmonos Giliakienės Marijos ir sūnaus Arvydo, gim. 1929 m.

2092. Kymantas Jurgis, Oldenburg (in Old.), „Unterm Berg“, Lit. Lager, ieško svaivio Tamošiuo Vladio ir Lapėno Povilo.

2093. Varanienė Genovaitė, Ettenheimmünster (Krs. Lahr), Baltisches Lager (Kurhaus), ieško sesers Monkūtės Janinos ir Nagio Hendriko.

2094. Raulinaitis Vyt., 1217 A Camp Bloc 9, 1217 Assembly Center, Wentorf, Post Reinbeck bei Hamburg, ieško sūnaus Raulinai-

čio Vyt. gim. 1924 m. paskt. metu gyv. Austrijoje, Klagenfurto apskr.

2095. Armonienė Natalija, Meerbeck bei Stadhagen, ieško sūnų Augusto, Jono, dukterų Levutės ir Emilijos ir giminių bei pažįstamų.

2096. Montvilas Augustas, Straubing, Therienplatz 8, ieško žento Seirio Vladio ir dukters Seirienės-Montvilaitės Onos.

2097. Valčiulis Jonas, 17 Errol Str., Glasgow C 5, Scotland, ieško Antano ir Prano Valčiulių ir jų šeimų ir Karpino Jono ir jo šeimų.

2098. Baliūnienė Ona, Stade-Buxtehude, Harburgerstr. 17, ieško sūnaus Baliūno Juozo ir brolio Urnikačio Antano.

2099. Jančiukas Vytautas, Kassel, Mattenber stovykla, ieško brolio Jančiuko Alfonso, Jacevičiūtės Onos ir Danutės bei giminių ir pažįstamų.

2100. Domaševičienė-Karmuzaitė, Kassel, Mattenber, lietuvių stovykla, ieško brolio Karmuzo Juozo.

2101. Gyd. Domaševičius Marijonas, Kassel, Mattenber, lietuvių stovykla, ieško sūnaus Domaševičiaus Antano, gim. 1925 m.

2102. Martinkienė - Kanaukienė Konstancija, Detmold/Lippe, Teichstr. 41, ieško sūnaus Martinkos Algirdo, gim. 1926 m.

2103. Šnelius Juozas, München 54, Gärtnersstr. Baracke — Chem. W. O. Bärlocher, ieško tėvo Šneliaus Aleksandro, brolių Šnelių Prano, Aleksandro ir Kazimiero ir seserų Linos ir Anos.

2104. Lukošienė - Butkevičiūtė Jadvyga, Hanau, lietuvių stovykla, ieško tėvo Butkevičiaus Adomo, brolio Butkevičiaus Napoleono ir pusbrolio veter. gyd. Butkaus Adomo.

2105. Dubinskaitė Regina, Oldenburg, Alexanderstr. 326, „Lituanica“, ieško sesers ir svaivio Marytės ir Feliaus Baltrušaitių.

2106. Švilpa Vincas, Kassel-Oberwehren, Mattenber, Lit. Lager, ieško giminių ir pažįstamų.

2107. Pileckas Vladas, Neumünster, Lit. Lager 13, ieško brolių ir pažįstamų.

2108. Sniečkus Izidorius, (13a) Ansbach, Hindenburg-Kaserne, Lit. Lager, ieško žmonos Polytės Sniečkienės Elenos, tėvo Justino, brolių Vinco ir Juozo, sesers Elenos.

2109. Matijošaitienė Ona, (13a) Ansbach, Hindenburg-Kaserne, Lit. Komitee, ieško sūnaus Matijošaičio Zigmą, dukters Račiūnienės Agotos, brolių Kebaličių Justino ir Jono, giminių Valaičių Juozo ir Jono, Valaitytės Salomėjos.

2110. Norvilaitė-Celiėnė Natalija, Nördlingen, liet. stovykla, ieško sesers Pocevičienės ir giminių.

2111. Šulgienė Adelė, Kempten, lietuvių stovykla, Rottachstr. 15, ieško vyro Šulgos Stasio ir giminių bei pažįstamų.

2112. Zakšauskaitė Stasė, Kempten, lietuvių stovykla, Rottachstr. 15, ieško giminių ir pažįstamų.

2113. Balickaitytė Danutė, Wiesbaden, DP Camp, ieško Balickaičio Antano ir pažįstamų.

2114. Klimas Antanas, UNRRA Distr. Supply Office Straubing, ieško giminių ir pažįstamų.

2115. Sudnickas Leonas, Lahde, Kreis Minden, Camp 3, ieško brolių Zigmą, Aniceto Sigitą ir giminių bei pažįstamų.

2116. Šleikienė Petronėlė, Neumünster, liet. stovykla, Ehndorgerstr. 12201 A Camp, ieško sūnaus Šleiko Pijaus ir Vebeliūno Jono.

2117. Karpavičienė Leokadija, Hanau, liet. stovykla, ieško vyro Karpavičiaus Vinco, gim. 1905 m.,

giminių Onos ir Eugenijos Dubickaičių.

2119. Lazauskienė Anelė, Hanau, liet. stovyklai, ieško Lazausko Albino, Sniečukienės Ursulės, Lazausko Petro ir Lazausko Jurgio.

2120. Venčauskienė Ona, Hanau, liet. stovykla, ieško Venčauskų Vinco.

2121. Landaitė Marija, München, Zumpstr. 10, ieško Dailidienės Reginos, Ulickienės Editos.

2122. Pranckonis Kazimieras, München, Lohengrinstr. Lager, ieško sūnaus Pranckonio Antano ir Kafemano Viktoro.

2123. Neverauskas Juozas, Dillingen a. Donau, Lit. Lager, ieško žmonos Neverauskienės Onos, dukros Gražinos ir giminių bei pažįstamų.

2124. Žemaitis Petras, Augsburg-Haunstetten, Lit. Lager, ieško Urbono Antano, Pupiaus Jono, Strolio Jurgio, Pocius Edvardo ir giminių bei pažįstamų.

2125. Galdikas Kazys, Augsburg-Haunstetten, Lit. Lager, ieško Budrio Vladio, Budrio Domo, Budrienės Valerijos.

2126. Kiškūnas Petras, Seligenstadt b. Würzburg, Lit. Lager, ieško giminių ir pažįstamų.

2127. Kymantas Jurgis, Oldenburg (i. Old.), „Unterm Berg“ liet. stovykla, ieško svaivio Tamošiuo Vladio ir Lapėno Povilo.

2128. Klauėnas Jonas, Seligenstadt b. Würzburg, Lit. Lager, ieško Dzvonkaus Jurgio.

2129. Giminėšis Amerikos, ieško Januškos Antano ir Januškienės Veronikos, Atsakyką siųsti adresu: A. Preimonas, Konstanz, Postfach 359.

2130. Triukas Adolfas, München, Kopernikusstr. 11, bei Binder, ieško Triuko Jeronimo.

2131. Dambrauskaitė Teklė, No 78 Cleveland Lane, Glasgow, C 5, Scotland, prašo atsiliepti Gustą Joną iš Burgaičių km.

2132. Džigalys ir Dosinienė Marė, 264 W. Hozle Str. New-Hoorn Cann, U.S.A. siūncia laišką Pociūtei Anicetai, gyv. Vokietijoje, Aldeburg, Alexandria Str. 370; tuo adresu siųstas laiškas grįžo ir yra L.R.K. Buxehudės skyriuje; prašoma atsiliepti.

2133. Petrauskas Alfonsas, Gross Hesepe, Kreis Meppen, liet. stovykla, ieško Kauno „Varietės“ bei cirko artistų.

2134. Valčaitis Vincas, (23) Papenburg, Kirchstr. 60, ieško Eilėnienės su dukrele Asta, gyv. Bitterfeld prie Leipco.

2135. Mickūnienė-Balsytė Angelė, (16) Fulda, Frankfurterstr., Lit. Lager, ieško seserų Jadzės ir Onutės Balsyčių.

2136. Brokevičius Antanas ir Virbickas Antanas, Kassel-Oberwehren, Mattenber, liet. stovykla, ieško veterinarijos stud. Vileito Alfonso, paskt. metu gyv. Münchene.

2137. Gabrielaitis Adolfas, Lit. Wald-Lager 136 DP Camp, Arnsberg, ieško giminių ir pažįstamų.

2138. Macius Jonas, Litauisches Wald-Lager 136 DP Camp, Arnsberg, ieško sesutės Macaitės Marijas ir pažįstamų.

2139. Kun. Raibūzis Jonas, Pulach b. München, Postfach 9, ieško Raudytės Bronės, vaist. Bankausko Mečislovo ir žurn. Kazicko.

2140. Tamošauskas Bronius, Borghorst, DP F 55 Altenbergstrasse, ieško giminių ir pažįstamų.

2141. Balalis Vladas, Kempten, Lit. Lager, ieško giminių ir pažįstamų.

2142. Jagelavičius Vincas, Arnsberg, Westf., Waldlager „Lituanica“, ieško giminių ir pažįstamų.

2143. Strīblienė Emilija, (13a) Ansbach, Leipzigerstr. 7, ieško, Skirūtės-Pusvaškiens ir Skirliaus Jono.

2144. Gričius Bronius, Ingolstadt, liet. stovykla, Elbracht-Kaserne,

ieško Dūdos Algirdo, Jackūno Vytauto.

2145. Lemkis Martynas, Camp Oxford (Dragahn), Kreis Dannenberg, ieško žmonos Lemkienės Jadvygos su dukrele Lydija.

2146. Stelingis Kajetonas, Regensburg, Gangofer - Siedlung, Pfordenstr. 15, ieško giminių ir pažįstamų.

2147. Pulk. Urbonas Oskaras, Svedijoje, Litauisk Komitete, Odegatan 45 IV, ieško sūnaus Urbono Oskaro, kapituliacijos metu buv. Kiel.

2148. Noreika Leonas, esąs belaisvių stovykloje, ieško namiškį; kreiptis: Tübingen, Karlstr. 11, Liet. Raud. Kryž.

2149. Giminėšis Amerikoje ieško Veronikos Kesinienės ir Vytauto Zenkevičiaus. Kreiptis: Würzburg, Nordkaserne, mob. Blumas.

2150. Kutkienė Kazimiera, Lit. Waldlager 136, DP Camp, Arnsberg, ieško sūnaus Igno Eduardo, paskt. metu gyv. Brandenburge.

Sportas

Red. V. Gerulaitis

Augsburgas — Münchenas 5:4

Sekmadienį prieš Velykas buvo sustikę tarp miestinams rungtynėms Augsburgui ir Müncheno stalo tenisininkai. Augsburg rinktinė, be vokiečių Szabo, Breumeier, Schiebl ir Christ, įėjo taip pat ir trys lietuviai: Gerulaitis, Meilus ir Tėvelis.

Münchenas pergyveno iš viso savo pirmąjį pralaimėjimą prieš Augsburgą, nežinint, kad savo elisė turėjo ilgametį Vokietijos meistrą Mauritz, internacionalus dr. Rosinus, dr. Hopfchler, Strixner ir kt.

Techniškos pasekmės: Gerulaitis — dr. Rosinus 3:1; Breumeier — Mauritz 1:3; Szabo — Strixner 1:3; Meilus — Hopfchler 3:0; Tėvelis — Labowski 3:1; Schiebl — Allwein 3:0. Dvejateis: Izabo-Christ — Mauritz-Hopfchler 3:1; Gerulaitis-Schiebl — Labowski-Allwein 2:3; Meilus-Tėvelis — Rosinus-Strixner 1:3.

Visų dėmesio centre buvo lietuvių, nes jie (be Mauritz, Vokietijos meistro) buvo laikomi varžybų favoritais. Ir iš tikro, Tėvelis buvo pirmasis iš lietuvių tarpo, kuris nors ir sunkioje gynimosi kovoje pelnė Augsburgui tašką.

Pacioje sunkiausioje ir gražiausioje kovoje Augsburgui tašką išplėdė Gerulaitis prieš dr. Rosinus. Gi Meilus savo priešą dr. Hopfchler priverė iš karto kapitu-liuoti. Visi trys lietuviai savo uždavinius atliko pasigėrėtinai.

Laiškas iš Lübecko

Lübecko stalo teniso turnyre, kuriame dalyvavo 150 žaidėjų, be kitų, varžėsi lietuviai. Vyrų individualinėse varžybose I v. laimėjo Brazlauskas (lietuvis), finale sukirto vokiečiai Bernolds 21:16; 21:13, 21:6. Į trečią vietą atkope Misūnas.

Vyrų dvejetainėse varžybose taip pat pirmąją vietą tvirtai iškovojo Brazlauskas — Misūnas, finalinėje kovoje sumušė vokiečius Otte-Sbirdau 21:15; 21:12; 21:18.

Tik moterų grupėje pirmos vietos atiteko vokiečiams.

Be to, Lübecko stalo tenisininkai (Brazlauskas, Misūnas ir Paskauskas) turėjo dar du susitikimus. Vieną prieš Molno DP rinktinę, kurioje žaidė Siemens (lenkų rinkt. žaidėjas) ir kurį laimėjo 5:2. Tą pačią dieną vakare ši pati lietuvių komanda žaidė prieš latvių rinktinę, kurioje paminėtas Liepinš (latvių rinkt. žaidėjas). Latviai buvo nugalėti 5:0; o Brazlauskas laimėjo prieš Liepinš 3:0 ir Misūnas 3:1.

Klaipėdos pajungimo faktas

Visame Klaipėdos krašte vykstant išprovokuotiems incidentams, Vokietijos spauda ir radijas tai aiškino begėdiškai „lietuviškosios mažumos“ vokiečių skriaudimu, ir savaime aišku, kad... tam turįs būti padarytas galas. Tuo pretekstu Ribbentropas „pasikvietė“ Urbšį ir jam reikala visai nedviprasmiškai išdėstė tokia prasmė, kad jokio pasirinkimo nebuvo — teko sutikti su ultimatumu ir dar tenkintis tuo, kad „kultūrtręgeriai“ nebuvo užsimoję jau tada užgrobti visą Lietuvą. Po dramatiškos scenų Kauno seime, po daugelio slapty ir viešų kabineto posėdžių — buvo duotas atsakymas Ribbentropui Klaipėdos krašto reikalui toks, kokio buvo „pageladaut“ jo pasikalbėjimuose su Urbšu. Ribbentropas spaudė mūsų vyriausybę tiesiog nesuprantamų įkarščių; atrodė, kad Klaipėdos krašto likimas Lietuvos ribose, bent kelias valandas ilgiau, gali išprovokuoti negirdėto masto incidentą. Todėl ir nenustabu, kad net mūsų kariuomenė, stovėjusi įvairiose krašto vietose, daugiausia patčioje Klaipėdoje, nespėjo tinkamai pasitraukti — palikdama savo būstinę dalį aprangos, net ginklų...

Nors buvo jaučiama, kad su Klaipėdos kraštu yra baigta, bet niekas nežinojo tikros datos, ir todėl lietuvių įstaigose ir įmonėse darbas iki paskutiniųjų dienų, daugiau ar mažiau,ėjo normaliai, kol šaltą kovo mėn. 22 d. 1939 m. rytą virš Klaipėdos pasirodė pirmieji vokiečių bombonešiai. Tai buvo apie 9 val. Be abejo, kad bombonešių pasirodymas virš miesto sukėlė paniką lietuvių ir žydų tarpe. Gatvės užsikimšo bėgliais — kas kuo galėjo, skubėjo Kretingos link, kad nepatektų ir rudųjų nagus. Tačiau ne visi su skubo pasitraukti, apie 20.000 lietuvių ir žydų liko Klaipėdos mieste ir krašte, kurie paskui, jau vokiečiams šeimninkaujant Klaipėdoje, mūsų konsulatui tarpininkaujant, per kelias savaites galėjo išsikraustyti į Lietuvą, nors ne visi.

Kovo m. 22 d. apie pietus į Klaipėdą atvažiavo Himmleris su savo štabu, daug vokiečių policijos, SA ir SS dalinių. Tą pačią dieną vietiniai klaipėdiškiai vokiečiai, susiformavę į SA dalinius, užimnėjo lietuviškas įmones, įstaigas, net kai kuriuos privačius lietuvių namus. Reikia stebėtis, kad šitą SA dalinių eilėse pasirodė ne tik tariamai iki tol buvę lojalūs lietuviai vokiečiai, bet net kai kurie Didžiojo Lietuvos vokiečiai, iki tol dalyvavę lietuviškoje patriotinėse organizacijose...

Tik tada galutinai išėjo dienos švieson, kad visokios mūsų laikais Klaipėdos krašte veikusios vokiečių kultūrinės organizacijos, taip pat bažnytinės bei sporto draugijos, buvo griežtoje Karaliaučiaus bei Tilžės kontrolėje ir visos dirbo Lietuvos valstybės armijai darba, lygiai kaip tai buvo Danigėje ir koridoriuje arba Sudetų krašte. Reikia manyti, kad ir kovo 22 d. ant jų lietuviškais laisvins nupenėtų pilvų užtemptos SA uniformos jau buvo į Klaipėdą atvežtos daug anksčiau — žinoma slapta.

Kovo 23 d. jau prasidėjo „valymas“, buvo sumita visa eilė žinomų lietuvių, iki tol stovėjusių lietuviško judėjimo priekakyje: J. Brūvelaitis, E. Borchertas, M. Purvinas ir t. t. ir t. t. Jie tiesia, įsikūję Lietuvos konsului, po poros dienų buvo paleisti. Lūdniau atrodė pačiame krašte, kur kaimo bėrai, pradėję savivalauti, sumišo visą eilę provincijoje gyvenusių lietuvių veikėjų, kurie ne-

susėjo laiku pasitraukti nuo ruožo pavojiaus. Lietuviams prasidėjo juodos dienos, ir tik po kelių savaitių, kai padėtis jau kiek stabilizavosi, jie tegalėjo drįsti viešai pasirodyti, įeigu iki tol dar kurių nebuvo sumintas ar kitu kuriu būdu iš savo namų išvilotos.

Kovo 24 d. Klaipėdoje pasirodė didžiausias visų laikų karo kaltininkas Adolfas Hitleris. Jis iš Berlyno traukinio atvažiavo į Pillau ir iš ten į Klaipėdą šarvuotųjų „Deutschland“, kuris buvo lydimas kelių flotilijų povandeninių laivų, minininkų, torpedininkų ir t. t. ir t. t. Tos dienos 10 val. ryto Klaipėdos uostas jau buvo pilnas mažesniųjų karo laivų, miesto gatvės apstatytos SA ir vadinamaisiais „Ordnungsdiens“, gestapo agentais, kariuomenė ir t. t. Minios „išlaisvintųjų“ spietosi uosto rajone ir gretimosose gatvėse — padėkoti „Führeriui“. Uoste jo laukė

mažame susirinkime, nesidrovėjo pareikšti, kad „kiekvieną lietuvių asmeniškai arba bet kokią lietuvišką įmonę ar įstaigą, veikiančią ar norinčią įsisteigti Klaipėdoje, jis imas tiesioginė savo globon ir teiksias tokiais atvejais visokių lengvatų, net pirmenybių“. Be abejo, tai buvo eilinis melas. Kokia jo globa buvo manyta, pamatėme tuojau po kelių dienų, kai buvo pradėtos uždarinti likusias lietuvių mokyklos, krautuvės, bankai, transporto įstaigos, paskirti lietuviai pastatyti po policijos priežiūrą, lietuviškosios bibliotekos buvo suverstos į gestapo rūsius, o vėliau išvežtos į popieriaus fabrikus ir ten perdirbtos į popierių. Partijos pareigūnai, pradėję važinėti po visą kraštą, draudė lietuviškai kalbėti, grasinami už lietuvišką žodį apkaltinti tėvynės išdavimu, o kai kur ragindami, išgirdus kalbant lietuviškai, „tokį niekšą sudoroti vietoje“, nes čia niekada lietuvių nesą buvę ir tokių nėra likę. Kas lietuviškai kalbėjo, esą būvę tik iš Didžiojo Lietuvos, tų šiandien jau nėra, o

jei koks dar ir likęs, tai ir tas greitai išsinešinsias.

Prasidėjo juodos dienos ne tik Klaipėdoje ir krašte, bet pasidarė netikras rytojus ir Didžiojoje Lietuvoje, nes niekas negalėjo tikrai pasakyti, ar kurią dieną Ribbentropas nesiteiks vėl pasikviesti Urbšį ir vėl pateikti kokią naują „sutartį“.

Klaipėdos gatvėse gyvenimas kiek pagyvėjo — privažiavo daug naujų žmonių iš Reicho, daugiausia tai buvo įvairūs pareigūnai iš partijos, gestapo, kariuomenės ir t. t. Lietuviško žodžio gatvėse jau beveik negirdėjai, o daug kas, sutikęs lietuvi, bijojo su juo ir pasisveikinti įprastu būdu — keltant kepurę, nes čia rankos kėlimas buvo visai naujas reikalas ir tik tuo būdu vokiečių ir tebuvo sveikinamasi. Vietiniai lietuviai (klaipėdiškiai) atsidūrė ypatingoje padėtyje, pasitraukė iš visuomenės, neretas net ir toks, kuris dar prieš savaitę tvirtino: „neišsižadėsime Lietuvos, kad ir kažkokia jėga mus užgrūty...“

aukštė nuvedė mus į galą laužyto koridoriaus, kurio abiejose pusėse buvo celės. Buvo jau galima po truputį tarp savęs pasikalbėti ir as susitarius sėsti su Z. į vieną celę, kadangi norėjau daug ką išsiaiškinti. Sodino po tris, ir su mumis į celę kartu pateko Povilas Z.

Kalėjimo celė, su lovomis (dvimė) ir matraciais (trim), su spintelėmis, staliuku, suoleliais ir mažais veidrodžiais, atrodė mums kaip rojus po tų „lūptų namų“ Gestape. Tuoj atsidarė vėl durys ir mums davė dubenėlius, šaukštus ir po pusę litro pietų sriubos — kažkokių grietinių. Pavargę galėjome tuoj išsilaupyti, nes kampe stovėjo šiosis su vandeniu. Patogu: miegamasis, valgomasis, salonas, darbo kambarys, prausykla ir klozetas. Ir viskas tik 8 — 9 kvadratinuose metruose. Netrukus atėjus prižiūrotojas perkėlė mus į lygiai tokią pat celę kitoj pusėj koridoriaus, numeris 158. Čia buvo tik tuo geriau, kad langas buvo į pietų pusę. Iki vakarienes truputį išsikalbėjome. Povilas papasakojo, kaip jis klijavęs.

Apie vidurį gegužės mėnesio Gestape Jonas D. rašė Jurgiui V. laiškelį, kuriame buvo pasakyta, kad per tardymą jis suvertė ant nepagaunamojo K. tai, kad jis iš jo gaudavęs tas žinias, kurias gaudavo iš Povilo ir majoro G. Tą laiškelį D., grįždamas vakare iš ištviets, įmetė į Jurgio celę pro vilkelį, paklauskdamas, berods, ar šis turi degtukų. Jurgis tuo laiku jau gulėjo ir atsakė, kad neturi, apsigvertė ant kito šono, visai nepastebėjęs laiškelio. Kitą rytą Rudokas Juozas pro savo durų plyšius matė, kaip kažkas padavė Jonui laiškelį Ciglieriui. Tuoj buvo iššauktas Heltekis, kuris laiškelį pasiėmė, o vakare prasidėjo naujas Jono ir Jurgio tardymas. Netrukus buvo sumiti Povilas ir majoras. Kokiu būdu tas laiškelis pakliuvo? Reikalas paaiškėjo. Tą rytą Jurgio celę šlavė kalifikatorius (juo visada būdavo St.), kuris laiškelį atradęs perdavė Ciglieriui. Vėliau, esant Poznanėj ir Landsberge, St. aiškinosi, kad tą rytą šlavęs S. Tačiau abu prisipažino, jog jie buvo Kaune užverbuoti šnipinėti tarp suimtųjų.

Besikalbant netrukus atėjo vakarienė. Gabaliukas duonos, truputis margarino ir dešros. Pirmasis įspūdis susidarė visai neblogas, bet po kelių savaitių įsitiknimo, kad tai yra tik akims gaivinti, bet pilvui jokių būdu neužtenkama. Po vakarienės pasitiesė ant matracų gautas antklodas ir tuoj užmigom.

Ryte pažadino skambutis. Vos spėjom nusiprausti, kaip atsidarė durys. „Kübel, Wasserkrug!“ Manėm, kad gal leis į ruošą, bet kur taul Juk iš to gali kilti revoliucijai! Ne, prašom tvarkytis celė, o mes jau viską su „aparatu“ išnešim ir „aparata“ gražinsim jums tuščia. Gražinę aparatus, tie patys žmonės, kalifikatoriai, rankų aiškų, neplovę, išdalyja mums duoną ir po pusę litro piurškalo, kurį vėliau Povilas praminė iškilmingiau — razba.

Leiskite man truputį papasakoti apie tą aukštesnįjį kalinių luomą, kalifikatorius. Išvertus lietuvių kalbą šį žodį, jis turėtų reikšti „gražiai darantis“. Kalifikatorius, tai kalėjimo tarnas, o Vokietijos kalėjimuose ir pirmasis viršininkas kaliniams. Jei kalifikatorius pasakundžia, nebeišsistieisins, nes juo, o ne tavim patikės prižiūrėtojai. Kalifikatoriaus darbas įvairus. Jis šluoja koridorių, laiptus, nešioja aparatus, vandenį, dalija maistą ir gerai valgo.

(Bus daugiau)

Nida

provokatoriai Dr. Neumann, Bertulaitis, Boettcher ir kiti. Hitleris, lydimas Himmlerio, pasisveikins su dr. Neumannu, automobiliu atvažiavo iš uosto Malkų gatve per Biržos tiltą į teatro aikštę, kur iš teatro balkono į nesavų balsu spiegančią minią („wir danken unserm Führer“) pasakė trumpą kalbą, pareikšdamas padėką už ištikimumą savo tautai ir tėvynei. Po to — Turgaus gatvę, Laukininkų g., Biržos g. ir vėl Malkų g. į uostą, iš kur to paties dienos vakare išsinešdino į ten, iš kur buvo atkeliavęs. Tuo būdu kovo 24 d. visiškai oficialiai buvo pareikšta Klaipėdos ir krašto aneksija.

Vokietijos padiktuotoje Klaipėdos krašto Vokietijai „perleidimo“ sutartyje Lietuvai buvo įsteigta „laisva uosto jona“, kur Lietuva galėsianti laisvai šeimninkauti, tvarkydama savo importą ir eksportą. Atsižvelgiant į Lietuvos valstybės įdėtą kapitalą Klaipėdos uostą plečiant ir tobulinant, Vokietija pasivėšė ir nebuvė neimti jokios nuomos, nežūrint kad sutartimi laisvoji uosto zona buvo numatyta net 99 metams... Žadėta ir visokios kitokių lengvatų, tiek laivams po Lietuvos vėliava (neimti jokių uosto rinkliavų), tiek ekonominėms organizacijoms, turinčioms reikalų su uostu ir t. t. Gi Rytrpūnį gauleiteris Erich Koch, kalbėdamas NSDAP Klaipėdoje steigia-

Gabrielius Zemkalis

LIETUVIAI GESTAPO KALĖJIMUOSE

(Tęsinys)

Insterbargas

Mes pravažiuojame Marijampolę, kurą aš taip gerai pažįstu, Vilkiškį. Su susijaudinimu, ne vienas su drėgnomis, bet pasiryžusiomis akimis, mes žiūrime atgal per mažą tiltelį ir matome atitolstančią lentą su užrašu: „Kybartai“. Žiūrime ir norime kuo ilgiau matyti Lietuvą, kurią nežinojome, ar dar beįsivysim... Bet posūkis, ir Kybartų mes jau nebeamatome. Prieš mūsų akis kita lenta — Eydtkau.

Tarp Stalupėnų ir Geldupės pagauame vinį, ir šoferis turi uždegti atsarginį ratą. Suvalgom buterodus, kurių dar buvom beveik visi įsidėję į kišenes, ir kažkas, išėjęs iš autobuso, išmeta popierius į griovį.

Čia tau ne tas purvinas Kaunas, bet kultūringa Vokietija! — surinkta Heltekis. Tuoj surink popierius!

Taip mes pradėdam pažinti kultūringąją Vokietiją...

Ratas pakeistas, ir mes važiuojame toliau. Geldupė, Insterbargas. Pervaziuojame beveik per visą miestą ir sustojame prie vieno didesnio pastato. „Gerichts-Gefängnis Insterbargas“, matome užrašą ant

vartų. Vadinasi, mes apsirikome. Mus atvežė ne į konclagerį, bet kalėjiman. Kodėl? Ir kiekvienas pradėdam spėlioti.

Į kalėjimą nueina Heltekis ir keletas palydovų. Už kokių penkių minučių grįžta ir liepia visiems išlipti po du ir eiti pora po poros į kalėjimo kiemą. Vartai plačiai atidaryti, iš šonų susirinkę daug žiopių, bet nuo džiaugsmingo minios pasveikinimo mes apsaugoti: garbinga SS sargyba yra špaleriais išsiriškęs, su M. P. rankose, nuo autobuso iki kalėjimo vartų. Mes ženglame vienas po kito, o iš tolo atsikrenda kareivių daina: „Keine Angst, keine Angst, Rosmarie!“

Mus išrikiuoja koridorių, prieš raštinę. Patikrina pavardėmis. Net juokas ima, kai šlubis kalėjimo raštininkas skaito mūsų pavardes. Paskui du kalėjimo prižiūrėtojai pradeda mus kratyti, ieškodami degtukų, skeltuvėlių, peilių ir, tur bū, kitokių ginklų. Paima laikrodžius ir pinigų (kam Gestapas dar nebuvo nesavęs) ir pridėda prie jų raštelį su pavarde. Tada paklausia, ar mes neturim utėlių ir, gavę iš mūsų atsakymą, kad ne, užveda mus į antrą aukštą. Aš einu beveik pats paskutinis ir dar pamatau iš raštinės išeinant Heltekį. Jis palydi mus piktų žvilgsniu, pasitaiso ant peties M. P. ir išsina iš kalėjimo. Nuo to laiko mes jo daugiau nebeamatėm. Antram

Freiburgo lietuvių choras ir tautinių šokių šokėjų grupė

Juozas Tininis

Lietuviai studentai Tübingeno universitete prieš 400 metų

Tübingeno universiteto bibliotekoje užtikau vieną metraštį, atskleidžiantį maždaug prieš 400 metų čia studijavusių lietuvių pavardes. Pilnas šio metraščio pavadinimas yra toks: „Die Matrikeln der Universität Tübingen“, von Dr. Heinrich Hermelink, Erster Band. Die Matrikeln 1477 — 1600. Stuttgart 1906. Naujesnės, pagrįsta šio veikalo laida, išėjusi 1931 m. pasižymi didesniu siuriumingumu, bet drauge turi ir kai kurių netikslumų, ypač pavardžių rašyme.

Siame veikle lofyniškausi surašytos visos 1477 — 1600 m. Tübingeno universitete studijavusių pavardės, ir greta jų nurodyta, iš kur tas ar kitas studentas yra kilęs. Pavardės kildžia metraštyje, suradus, kad, rektoriausiam šviesiausiame profesoriui Anastazijui Dembleriui, 1559 — 1560 mokslo metais, rugpjūčio 14 d. Tübingeno universitete buvo imatrikuluoti šie studentai, kilę iš Didiosios Lietuvos Kunigaikštijos fex magno ducatu Lithuaniai:

1. Melchior Gedrolius, 2. Fridericus Skummin, 3. Stanislaus Knitla, 4. Joannes Wolafitsch, 5. Josephus Wolafitsch, 6. Petrus Wesoviovius, 7. Joannes Wesoviovius, 8. Petrus Rorsas, 9. Martinus Heyn, 10. Georgius Zablockis, 11. Stanislaus Clementis, 12. Thomas Reschi.

Trylikas lietuvis, Praecelaus Irzykones de Bakczyki, yra įsmatrikuliavęs 1564 — 1565 mokslo metais, spalio 20 d., rektoriausiam prof. Leonhardui Fuchsiui.

Cia surašytos pavardės, be abejo, skamba gana nelietuviškai. Siek tiek jas sulietuvinę, iš Gedrolius gaustime Giedraičių, vėliau žinomą Zemačių vyskupą, iš Wolafitsch — Valavičių, iš Zablockis — Zablockį, iš Reschi — Rečių (?) ir t. t. Aš suradau tik 13 pavardžių, prie kurių prirašyti egz magno ducatu Lithuaniae arba Lithuania, tačiau reikia manyti, kad lietuvių skaičius Tübingeno universitete tais laikais turėjo būti žymiai didesnis. Matyt, vienas, atvykęs iš Lietuvos į Tübingeną, užsirašydavo lietuviu, o antras — lenku, kaip galima spręsti iš pagrętiui imatrikuliacijos lapuose išrašytų pavardžių, kur prie vienos stovi žodis lituanus, o prie antros — polonus.

Lenkų 1477 — 1600 m. Tübingeno universitete studijuoja apie 30 asmenų (Gorsky, Salevius, Zaklika, Strelezius...), o latvių — apie 10 (pvz., didikai broliai Beerci, kurių palikuonys ir šiandien tebe gyvena Bauskės ir S. Joniškio apylinkėse).

Mano čia suminėtos 13 pavardžių

yra Lietuvos didikų (nobilium) su nu pavardės. Tais laikais tik didikai galėjo siųsti savo sūnus mokslintis į Tübingeną ir kitus Vakarų Europos universitetus.

Lietuvių studentai, kaip pasakoja žinantieji Tübingeno universiteto praeitį, buvę plačiai vietinių gyvenlojų žinomi dėl savo turtingumo ir visokių išdaigų. Jie turėję puikų savo bendrąbūį, kurio vedėiu ilgus metus buvęs minėtas Zablockis. Pastarasis prirengdavęs į universitetą naujai iš Lietuvos atvykusius didikų sūnus. Štai kodėl minėtame metraštyje prie jo pavardės pridėti žodžiai: praeceptor praecedentium. Jis Tübingene miręs ir esąs čia palaidotas.

A. Mankūnas

D. P.

Krizė stovykloje

Po pietų, žinoma, labai sveika pasivaikščioti, tad ir mūsų geri pažįstami, valstybininkas su inžinierium, po pietų apsuksa porą ratų aplink stovyklos kiemą, o paskui atsieda pasienį ant nuversto cementinio bloko ir, neturėdami ką kita veikti, seka priešais juos besibūruojančių vaikų žaidimą, stebėdami, kaip technikos amžius dvasia veikia net vaikus. Vaikai žaidžia automobilį. Sustoję vienas paskui kitą, jie vaizduoja kas pirmagalinius, kas pasturgalinius ratus, kas kitą kurią automobilio dalį, tik vienas mažas karapūzas, niekur dar „neįmontuotas“, veltui klausinėja „o kas aš būsiu?“ Bet galiausiai „automobilis“ apsižifiūti, kad jam dar trūksta dujų išmetamojo vamzdelio.

— Tu bėgsi iš paskos, — pareiškia jam užpakalinis technikas. — Matai, kaip eina automobilis: užpakaly yra vamzdelis, iš kurio eina dūmai ir smirda. Tu būsi šitas vamzdelis — kai automobilis pradės važiuoti, tu bėgsi iš paskos ir smirdinsi.

Trumpas ir drūtas dujų išmetamasis vamzdelis tuojau įsimentuoją reikiama vieta, ir automobilis nuriada.

Dar pora tokių pat karapūzų, tik iš šalies žiūrėjusių į „automobilio“ montavimą, lieka.

— Kai užaugsiu, būsiu šoferis, — pareiškia venas jų savo draugui. — Važinėsiu automobiliu, tik „pypt, pypt!“

— O aš važinėsiu arkliai, — atsako, matyti, koks kaimiečio vaikas.

— O aš automobiliu imsiu tavo arklį ir suvažinėsiu, — išdidžiai pareiškia „šoferis“.

— O kaip gi, tik pamėgink, — nenusileidžia „vežėjas“.

— Štai tik fit, ir tavo arklis suvažinėtas, — net su ranka parodo „šoferis“.

— Nevažiuok man ant arkliai, — stumtelia „pervaziuto arkliai“ savininkas nedora šoferi.

O tu nesipainiok ant kelio su savo arkliai, — savo ruožtu stumia „vežėjas“ „šoferis“.

Ir staiga „šoferis“ su „vežėju“ susikimba į kuodus.

Valstybininkas su inžinierium seka šypsodamiesi šią idiliją, bet staiga juos sutruko. Prasidaro šio langelis ir tame pusrūsy įsikūrę batusiuvis kaukštelia inžinieriui plaktuku nugaron.

— Nešikities iš čia. Man reikia dirbti. Ir šiaip čia nieko negali matyti, — pareiškia jis idilijos mėgėjams.

Nemalonijai sutrukditi, jie atsistoja ir paeina keletą žingsnių. Čia jie pamato, kaip vienas dar ropiom vaikščiojantis tautietis, persivėjęs per gabalą tokio pat cementinio bloko, rengiasi stacia galva nuburbėti per atvirą langą į rūsi. Laiku dar nutvėrė už marškinėlių uodegos, jie perkelia visom keturiom kėburiuolanti į lig ausų išsižiojusi blauiati tautietį toliau nuo pavojingos skylės, o ant to bloko patys susisėda. Bet tuomet per kitą rūsių langą su knyga rankoje ir akiškai ant nosies ligi juosmens išlenda gimnazijos mokytojas.

— Ponai, — kreipiasi įsiai, — gal malonėtumėte pasitrukti į šalį — mokiniai nebegali diktanto rašyti.

Nenorėdami trukdyti šviesiai pasiekti tautos atėitį, ponai persikelia dar toliau, bet čia vėl kiludo juos. Nežinia iš kurio aukšto ir kurio langų juos pakrikštija puoduku tirtos kavos.

Pasipiktinę tokia netvarka, bičiuliai pakyla ir eina į šalį. Dar kartą apsuks stovyklos kiemą, patarkia sales link — ten šaukiamas visuotinis stovyklos susirinkimas.

Susirinkime dar prieš jį pradžia atmosfera jau stritėjusi kaip prieš griausmą. Stovykloje krizė dėl darbo jėgos stokos. O ypačiai, kaip sakoma, kampu atsistojęs klozetų klausimas.

Dirbančiųjų atstovas išdėsto, kad jie perdaug dažnai varomi ir darbus, nes esą, be reikalo daugelis nuo darbų atleisti. Nedirbančiųjų kategorijai priklauso komitetas, teismas, įvairios komisijos, policija, gaisrininkai, stalių dirbtuvių darbininkai, meno ansambli, mokytojai, mokiniai ir ligoniai.

Vadinamųjų nedirbančiųjų atstovai aiškina, kad jie taip pat dirbą. Čia esąs tik darbo pasidalinimo klausimas: kas nedirba kurio kito darbo, tas dirbąs kasdieninius stovyklos tvarkymo darbus. Bet vadinamieji dirbantieji su tuo nesutinka. Kitus darbus dirbti ar nedirbti esąs kiekvieno laisvas noras, o bendruosius darbus dirbti turi visi. Už tuos kitus darbus jų darbininkai turi ir atitinkamų kitų pirmenybių — kas gaunąs apdaro, kas papildomą maisto davinį, kas geresnį kambarį ar kita ką.

Sis argumentas įlenkia vadinamųjų nedirbančiųjų pozicijas — jei jie už kitus savo darbus turi kitų pirmenybių, tai jie elinius darbus privalo dirbti. Bet nedirbančiųjų frontas vėl prešą daugiau, nurodymas, kad jie atmuša daugiau dirbą už vadinamus dirbančiuosius, — jų darbo nėra iš tolo nepalyginti su dirbančiųjų penkių minučių rajono šlavimu. Jei jų nuo kitų darbų neatleisą, tai jie susireikuos. Tos pirmenybės teikiamos tik todėl, kad be jų jų darbų niekas nedirbtų.

— Principas turi būti, kad dirbą

vieną darbą privalo būti nuo kitų darbų atleidžiami, — šaukia viena pusė.

Bet antroji pusė neįtikinta.

— Principas turi būti, kad visi dirbą bendruosius darbus, — šaukia ji ir taip pat grasina streiku.

Taip abiem stovyklom apsisakus principų apsausoje, komitetas pareiškia dėl gyventojų nesutarimo nevaliojęs susidoroiti su darbo klausimu ir atsistatydina.

Prasideda visuotinis sambrūzdis. Taikos ir darnaus sugyvenimo idėologai sujaudinti ieško kokio nors kompromisinio sprendimo.

Sumuręs nuo įkaitusios atmosferos, kažkoks geros valios žmogutis krapstosi ant scenos. Jis tariasi suradęs išeitį. Visi darbai esą reikalingi ir teisingi, kad dirbą vieną bendruomenėi naudingą darbą nebūtų verčiami dirbti ir kitus, atseit, dvigubai. Reikia vis dėlto peržiūrėti etatus. Jo galva, kai kuriems darbams paskirta per daug žmonių. Pav., gaisrininkų komanda esanti dvigubai didesnė už buvusią Seirijų savanorių gaisrininkų komandą, o policijos pareigūnų stovykloje lygiai tiek, kiek prieš karą buvo visame Alytaus apskrityje. Kauno teatro etatų jis nežinąs, bet, jo nuomone, vietos meno ansambly esą nemažiau žmonių, kaip buvusiam Kauno teatre. Esą galima būtų tie etatai sumažinti be žalos pačiam reikalui. Taip pat ji stebina tokia daugybė nedirbančiųjų dėl ligos. Jis įtaręs simuliacijomis. Nurodo net pavyzdį. Gydytojų aleistas nuo darbo pliliets tą pat dieną nuvažiavęs į kaimą ir dviračiu parsivežęs centnerį svogūnų.

Po šių geros valios pareiškimų prasideda sambrūzdis, lyg lazda širšių lizdą pamaišius. Visų „žinybų“ vadovai laiko pareigą savo žinybas apginti. Policijos vadas išpasakoją, kiek yra postų, kiek reikia raštines darbininkų, rezervų. Šu mažiau vyrų jis išsiversti negalys. Gaisrininkai aiškina apie savo „šliaukas“ ir kiek vyrų turi prie kiekvienos stovėti. Menininkai taip pat darbo visi turi ligi kaklo. Lieka tik mokykla ir ligoniai. Na, bet jei jau kiti negali sumažinti savo etatų, tai mokykla juo labiau. Bandoma ar ant mokinių atsigriebt, nes jie mokydamiesi nedirba jokio visuomeni naudingo darbo. Jeigu jiems nepatinka dirbti ir mokyti, galį nesimokyti. Tai esąs privatus dalykas. Vargšų mokinių pašlijusi reikala išgelbėti tik įsikūsi viena mokytoja. Labai susijaudinus dėl tokių kalbų, ji sunkiais medžiapadžiais klapsi per visą salę į priekį ir su nuo kryžiaus nuimtos veidu atsistoja prieš įdintus tautiečius. Ilgai jautriais žodžiais ji pasakoją apie Lietuvos vargo mokyklos valdmenį mūsų tautos istorijoje ir aiškina, jog rajoną nors ir reikia šluoti, vis dėlto Lietuvą ne tuos koridorius parsivešime, dėl kurių šlavimo dabar ginsis eina, bet mūsų jaunimą, ir kad jų mokymasis esąs ne privatinis, bet visuomeni-

nis tautos reikalas. Na, ir vargais negalais tautiečiams paaiški ta sudėtinga problema, kad vis dėlto mokinius, tur būt, reikia nuo darbų atleisti.

Dėl simuliuojančių ligas buvęs pulko ambulatorijos viršila siūlo laikytis senos praktikos — prie stovyklos ligoninės įsteigti skyrį simuliantams tirti ir visus įtariamus tuojau siųsti, kaip buvo siunčiama iš pulkų į karą ligoninę. Bet jo siūlymo jau niekas nenori klausyti — dirbantiesiems paaiški, kad ir iš šio etatų peržiūrėjimo jie nieko nelaimi, ir aistros vėl užsikuria. Jie dabar surado kur tvirtai įsitverti — etatai vis dėlto per dideli, jų galva, — ir griežtai spaudžia juos šiaurinti. Tuomet, komiteto pavyzdžiu, vienas po kito visų „žinybų“ vadovai pareiškia, kad dėl tokio susikomplicavimo šis klausimas turis būti atidėtas, kol būsiąs išrinktas naujas komitetas, nes esamasis nematęs jokių galimybių jį išspręsti.

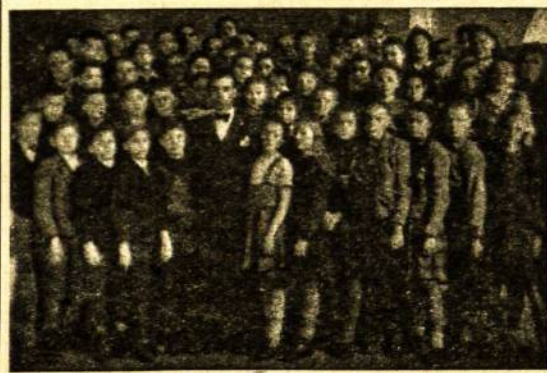
Tuomet atsiranda dar viena gudi galva.

— Aš siūlau prašyti darbams karą belaisvių, — šaukia ji iš kurio ten kampo.

Šio pasiūlymo susirinkimas nutraukia kaip skęstą šiaudą. Nutariama šlaidinti nieko šiuo klausimu nespręsti, o paprašyti pagalbai karą belaisvių. Jei jie būsią gauti, klausimas savaime išspręstas. Tik negavus papildomos darbo jėgos, turėtų būti pasvarstyta, kaip saviems jėgoms išsiversti.

Stokiu saliamonišku išsikielopimu iš sunkios padėties patenkinti, visi susirinkusieji kimba į ypatingai opų klozetų klausimą. Ten visą nesą tvarkos ir sunkumai su valymu. Susidūrus su šiuo painiu klausimu, mūsų šaunios visuomenės išradungamas pasiekia kraštutinių ribų. Tarp kitko pasiūloma net skirti budėtojus. Bet visus pralenkia siūlytojas, suradęs išeitį, kaip visai galima būtų išvengti šių įstaičių priežiūros ir valymo. Reikia išnuomoti netoli stovyklos plotą lauko, ir ten pastatyti reikiama kiekį kilnojamų vieniūčių, o pačiuose stovyklos pastatuose šias patalpas visai uždaryti. Sumanytas sutinkamas gan palankiai, tik keliama abejonė, ar nereikės ir šiuo atveju budėtojų, nes jau baigiama kūrėti visi atliekami langų rėmai, lovos ir kita samsa malda, todėl vienutėms galis kilti rimtas pavojus. Kadangi susirinkimas negali visų smulkmenų apsvarstyti, išrenkama komisija paruošti šiam reikalui tvarkyti statutą ir tam statutui vykdyti taisykles, o švietimo komisija įpareigojama surengti stovyklos gyventojams paskaitą, kaip naudotis klozetu.

Pasiekus tokių prašmatnių sprendimų, visų kritiška nuotaika kiek atslūgsta. Išėję iš salės, dirbantieji ir nedirbantieji vėl suseda pasieniiais arba vaikšto aplink stovyklos rajoną ir perdiskutuoja svarstytus klausimus.

Kompleno moksleivių choras

Zemdirbyste be žemės

Nėra to blogo, kas į gera neišeičią. Taip žmonės kalba. Paimkim kad ir šį karą. Tai baisiausias iš visų buvusių karų. Jo baisybių nei apskaičiuoti, nei galva apimti. O tačiau tame blogyje yra ir gero. Tai — įvairūs karo reikalingi išradimai, kurie, be karo, gali būti panaudoti ir taikos metu, žmonių gerovei. Šio karo metu daug tokių išradimų padaryta, nors jų dar nedaug yra žmonijai žinomų. Kodėl? Jų turėtojai ir išradėjai nepasako. Pasakyti — paslaptis atskleisti. Paslaptis atskleisti galima būtų tuo atveju, jei nebūtų fiksimas naujo karo. O tuo tarpu tokio tikrumo nieks neturi. Tad nuo to visų, kad ir labai naudingų žmonių taikos metu, išradimų paslaptis uždanga neatskleidžiama. Tačiau kartkartėmis šis tas aiškėja. Apie vieną kitą tokių išradimų parašo spauda. Tuo būdu sužinojome apie atominę bombą, vadinasi, apie atominės energijos išsivysinimą. Plačiai pasaulio spauda rašė apie radarą. Rašė ir tebe rašo dar apie hidroponiją ir kt.

Hidroponija yra tokios didelės reikšmės, kad pro ją tydomis praeiti negalima. Ji gali padaryti žmonių istorijai tikrą didelio masto perversmą. Ar tai turės įvykti greičiau ar vėliau, priklausys nuo politikos, kuriai juk daug kas gyvenime priklauso.

Kas yra hidroponija? Tai „žemdirbystė be žemės“. Siame apibrėžime nėra jokio paradokso. Šis karas parodė, kad šviežios daržovės, javai, vaisiai, visa, ko nori, gali augti be žemės. Hidroponijos principas yra labai paprastas. Visa, kas auga žemėje, čiulpiama iš jos savo gyvybei palaikyti reikalingų druskų, mineralų ir t. t. Jau tiksliai nustatyta, kokios, pvz., daržovės ar kitas augalus kurios rūšies maisto turi gauti iš žemės, kokios chemikalai jai reikalingi, kad galėtų greit ir našiai augti, bręsti ir gausingai vaisių duoti. Tai visa išmėginta ir išbandyta laboratorijose. Galų gale išsikiškina, kad augalams augti ir bręsti žemė visai nereikalinga. Juos galima visai gerai išauginti ir subrandinti tik dirbtinių trąšų pagalba, be žemės.

Visa tai prasidėjo šio karo metu, kai J. A. Valsby'ų kariai, „pakeičiui“ Japonijai sėdėjo išimėję po įvairias salas. Daugelis tų salų buvo vulkaninės kilmės. Jose jokios žemės, jokios dirvos nebuvo, tik suslingusi lava. Kitose salose, kaip, pvz., Filipinų, dirvos buvo, bet buvo nusistatę į nesinaudoti — nieko joje nesėdėti ir nesodinti, nes, tą dirvą ištrynus, pasirodė, kad ji yra nesveika, joje esama kažkokių bakterijų, kurios įsiveržia į joje augančias daržoves ir valgančiuose sukelia negalavimus.

Amerikos kariuomenė buvo labai gerai maitinama ir visa kuo aprūpinama. Tačiau, nepaisant to, pradėta sirgti įsivyravus skorbuto. Trūksta, mat, vitamino. Šviežių daržovių atgabenai iš kitur nebuvo galimybės. Tad pasiūstą į tas salas specialistų agronomų, kurie dar prieš karą Amerikoje parengė ir tiksliai apdirbo savo metodą. Atvykę agronomams, netrukus tose vulkaninėse, koralinėse ir kitose tolygios kilmės salose atsirado šviežių pomidorų, agurkų, bulvių, salotų ir kitų daržovių. Svarbiausia, kad jų atsirado ne vaishinių dozėmis, bet kolosiniais kiekiais.

Koks gi yra tas augalų auginimo be žemės metodas? Labai paprastas ir nesudėtingas. Žemę pavaduoja vanduo. Vandeny gi išdirpinami reikalingos rūšies ir kiekio chemikalai. Ir į taip parengtą

vandenį „sodinami ir sėjami“ augalai. Praktikoje to modernioji daržininkystė ir žemdirbystė buvo įrengiama iš lavos iskeriant plytas ir statant milžiniškus baseinus. Tie baseinai buvo apdengiami vielos tinkliniu, kuris palaikydavo į baseiną leidžiamus šiaudus ar jų pakaitalus. Šiaudai pavadavo žemę. O paskui, kaip jau minėta, prie to buvo pridėdama vandens ir chemikalų.

Visoms toms operacijoms vadovavo karo ministerijos majoras Filioit, o svarbiausias to klausimo žinovas buvo prof. Gerickė. Abu šie vyrai šiandien yra didėles parduotuves ir didelio garso žmonės. Sėdus vyrai įrodė praktikoje, kad daržovės vandenį auga daug greičiau, negu žemėje, ir kad jos toje „dirvoje“ dvidešimt kartų yra našesnės. Šio reikšimo išaiškinimams taip pat labai paprastas. Nėra pasulyto tokios derlingos dirvos, kuri turėtų visų tai ar kitai daržovei būtinų chemikalų. O hidroponija sudaro tokią idealią dirvą be dirvos. Be to, visur yra daugiau ar mažiau piktžolių. Piktžolės sunaudoja dalį to maisto, kurį dirva skiria daržovėms. Hidroponijos baseinuose piktžolių nėra. Štai dvi pagrindinės priežastys, dėl ko daržovės, auginamos hidroponijos metodu, taip greit augo ir tokią didelę derlių davė. Yra dar kiti priežastys, bet joms supaprastinti reikalingas gilesnis chemijos žinojimas.

Hidroponiškų daržų kai kuriose salose palikta, ir jie funkcionuoja liki šios dienos. Jų gyventojai, ir supratimo neturėję apie kai kurias daržoves, šiandien jų turi liki soties. Ten jau nebevežamos lėkštuvais ir daržovių sėklos. Lėkštuvai atgabenai į tas salas daug bičiuli avilių, ir tos bitės normaliai apvaisina augalus.

Siuo metu hidroponija plečiama patios JAV. Tiesia, ji žengia čia tik pirmuosius savo žingsnius. Jos amžius šiame krašte siekia vos neilgus vieperius metus. Dar 1944 m. pradžioje visa, kas buvo surišta su hidroponija, buvo karo paslaptis. Bet jau šiandien specialistai rašo, kad visi kraštai, kur tik šviečia saulė, gali ir privalo naudotis hidroponija; o ypatingai tokie kraštai, kaip, pvz., Orakliai, kurie turi blogą dirvą ir daug saulės. Pagaliau hidroponijai nebūtinai ir saulė reikalinga; bet tokiu atveju reikalingi šildadaržiai. Neseniai viena Kalifornijos tyrimo hidroponišką šildadaržį stolis įrodė, kad pomidorai ir kitos daržovės nėra nykios, suvargusios, kokias paprastai šildadaržiai duoda, bet priešingai — vašios, sultingos ir didelės. Tame šildadaržį kiekvienas akrais atitinkamai parengto vandens davė po 83 tonas pomidorų.

Tokio hidroponinio ūkio išlaidos šiandien dar yra gana rimtos. Išlaidų apskaičiavimas atrodo taip: nuolatinis vandens temperatūros tikrinimas baseinuose, jo apšildymas, pagaliau chemikalų sudaro apie 4000 dolerių išlaidų vienam tokio „lauko“ (suprask, vandens) akru. Tiek akrais atsieina po grynu dangum. Šildadaržį gi nepalyginamai brangiau: nuo 20 iki 25 tūkstančių dolerių. Bet neseniai vienam tokių šildadaržių prikasta iš kiekvieno akro pusantro tūkstančio bušelių bulvių, kas tuo tarpu normalus bulvių derlius Amerikoje siekia maksimum 116 bušelių iš akro.

Tuo būdu, nors tokios produkcijos išlaidos ir didelės, vis dėlto apsimoka neblogai. Tačiau specia-

listai numato, kad greitu laiku hidroponija atsieisianti žymiai pigiau, nes visa vyksta supaprastinti ir tobulinti. Jau dabar, rašo vienas hidroponijos kūrėjas, kyla klausimas, ar apsimoka naudotis „senais varinčiais metodais“, ar verta dirbti žemę. Kam laukiti liečias ar jo biotės? Visa tai visai nereikalingas darbas ir vargas. Užtenka vietos viso to įvenkinio vandens ir tam tikro kiekio fosforo ir šarmo. Sachara gali būti paversta išsiu dirbamu lauku. Visas pasaulis gali lengvai turėti net per daug maisto, net per daug duonos.

Taip kalba hidroponijos kūrėjai. Jie pranašauja žmonijai labai gražią ir viliojančią ateitį. Tik gaila, kad tie patys laikraščiai, kuriuose skelbiamos hidroponijos kūrėjų galvą svaiginančios pranašystės, skelbia ir kitokios rūšies žinių, būtent: kiek milijonų žmonių pasaulyje šiais, 1946, metais mirs badu ir bus numarinta badu, plačiuose Sibirose ir kituose tyrliukuose, į tarpe ir lietuvių.

Kariaujančios šalys karo moliūchi visa sumobilizuoja: žmones ir pinigų. Nepaliekiami ramybėje ir mokslininkai. Vieni jų eina į frontą su visais kilaus. Karui gi naudingų mokslų vyrai stalo mi tarnybą mokslo išradimais nugalėli priešiui. Į tą darbą pastatomi gyvytiški smegenų ir didžiausio patyrimo mokslininkai. Lėšas jiems leidžiama naudoti beveik neaprežtai. Dirba jie įlėmę visas jėgas. Štai dėl ko šis karas toks turtingas įvairiais išradimais, kurie ir taikos metu žmonijai bus

naudingi. Kadangi mokytų vyrų dirbama ne tik pačiam karo metu, bet ir pokariui, karo sugriautam gyvenimui atstatyti, tad ir iš šios srities yra gana idomų išradimų ir patobulinimų bei supraslinimų. Taip, pvz., laikraščiai pranešimais, New Yorke dvieiose krautuvėse pradėta pardavinėti namai nuo vieno iki kelių aukštų. Čia parduodamos jų sudedamosios dalys, iš kurių per savaitę ar dvi, priklauso nuo namų, dydžio, galima pastatyti namus, visai tinkamus apsigyventi, vadinasi, visai išbaigtus. Amerika jau prieš karą turėjo visokių namams statyti supraslinimo, patobulinimo ir paskubėjimo būdų. Tačiau šis, minėtas, namų statybinio būdas ir amerikiečiams buvo maloni slaugmena. Tokie namai atsieina 3 — 5 tūkstančių dolerių. Praktiška, pigu ir greitai tempas. Visai pridurti amerikiečių psichikai. Toliau, viena didelė amerikiečių firma pasiūlydė netrukus pardavinėti karštas dešreles iš automato. Kas gi čia nauja? Juk visame moderniausiame pasaulyje tai buvo ir prieš karą praktikuojama. Vienur karštas dešreles pardavinėjo iš automato, kitur iš kitokių prietaisų. Ne vienas ir mūsų savaime. Kaune galvėję lokiomis dešrelėmis smaguriavome. O naujovė štai kokia: tos dešrelės kartu su duona bus pagaminamos valgyti radijo bangomis. Apie tūkstantį aparatų buvo tam reikalui pagaminata, kol galų gale vienas skirtingai tikslu liko. Amerika „šlebuklais“ vis pirmąja.

Gabr. Taucius

Kaunas, Sančių gimnazija

LIETUVIAI VOKIETIJOJ

Kutsteinas (Austrija). — Stovyklų gyventojai daugiausia yra arba senyvo amžiaus, arba šiaip karo metu nuskrastuosios šeimos su mažais vaikais. Šie asmenys reikalingi globos ar šiaip moralinės paramos. Lietuvių nuotaka, čia labai bloga, nes daugelis pateko į skurdą. Įvedant Austrijoje savus pinigus, žmonės buvo paraginti savo santaupas sunėsti į banką. Vyriausybė iš savo pusės pasiūlydė kas mėnesį išmokėti po 150 šilingų, bet po vienkartinio išmokėjimo stovykloje gyvenantiems buvo pareikšta: „Užsieniečiams daugiau nebus išmokama, nes jie viskuo aprūpinti“. Tuo tarpu daugelis neturi nei drabužių, nei avalynės.

VAIKAI — MŪSŲ ATEITIS
Fragmentas iš Würzburg-Zell
D.P. stovyklų gyvenimo

Kambaryje kampuose sėdi vyrai ir moterys, laukia nežinios ir dūšaus. Tik bokšto laikrodžiai suka rodykles ir varpų garais garsina valandas. Ir kai nuaidi dvylika

varpų dūži, vyrai ir moterys, nešini skardinėmis dėžutėmis, išeina į karveinių rajoną, kur jiems piltuvėje įpils sriubos, atiduos pietų davinį. Lėtais, ramiais žingsniais, apsvilkę valinukais, kurie kadaise buvo didžiojo Reicho skirti suvežtiems iš visos Europos darbo vergams, banguoja žmonių minia.

Ir, gal būt, viena linksmesnė valandėlė aleina tremtiniams, kai prie pietų stalo kartu su jais nesėda vaikai, nereikia jų prašyti, maldauti, kad jie nurytų bent kelis šaukštus to viralo.

— O kur tie vaikai valgys? — paklausite mane.

— Eiva su manim. Aš jums parodysiu, kur pietų bei vakarienės metu dingsta mūsų stovyklos atžalynas.

Jūs, tur būt, girdėję, kai varpai paskelbė pietų metą, vaikų balsus

Tad pasekime jų būrį. Štai ir sale. Svari, neseniai įrengta ir išremontuota. Ilgos eilės stalų ir suolų. Vaikai skuba užimti jiems skirtas vietas. Iš virtuvės sklinda įvairūs kvapai, ir mažyliai speliuoja, ar šiandien bus blynėliai su uogiene, ar košė; pieno sriuba saldi, ar su konservais. Ak, čia nė neišvardinti jų meniu, kuris yra labai įvairus ir, šėlę rydams galiausiai pasakytų, — skanus.

Pietų metu vaikams patarnaujama. Moterys įpila jiems į lėkštes sriubą, pamoko, kaip reikia elgtis prie stalo. Ir viso to rezultatai puikūs. Berniukai mandagūs ir reikalingi esant, būna tikri dėklojai. O, kaip puikiai jie moka elgtis su mergaitėmis, kurios šalia jų sėdi.

Kiekvienas valgo tiek, kiek jam tą dieną tarnauja „apechitas“. Taip pat ir vakarienė jie valgo atskirai, toj patioj, jiems skirtoj salėj.

Mažyliams, kuriems susidaro sunkumų nueiti iki valgyklos salės ir ten prie stalo pavalyti, motinos pietus parsineša į namus. Ką gi darysi, jei jam vienam per sunku rankylose laikyti geležinį šaukštą.

O po pietų, kai jie geroką valandėlę lovylose pasivarto, skuba į korulės salę, kur sukasi, krykštuoja ir gyvena savo vaikų pasaulis.

Tai dar ne viskas, ką aš jums, skaitytojai, parodžiau. Be vaikų darželio ir pradinės mokyklos, be skautų organizacijos, vaikų dar turi ir savo teatrą, kuriam vadovauja operos aktorė V. Janušienė ir K. Narbutienė. O, kokių gražių ir meniškių pastatymų turėjo tas teatras, kurį, be to, spalvingomis dekoracijomis puosė dailininkai V. Dobužinskis ir C. Janušas. Gaila, kad jis veikia uždarai ir neturi galimybių aplankyti kitos lietuvių stovyklos, nors ir kaimynės.

Siame teatre dalis vaikų, patys aktyviai veikdami, turi progos ugdyti meninius palinkimus, o visi kiti, būdami žiūrovais, grožėtis pastatymais.

Tai ir viskas, ką turi ir kuo gali džiaugtis šios stovyklos mažieji gyventojai. Tai yra nuopelnas UNRRA'os direktoriaus p. Cargill, kuris nepaprastai rūpinasi vaikais ir kiekviena proga pabrėžia, kad vaikai yra mūsų tautos ateitis ir todėl jiems reikalinga ypatinga globa.

Todėl nesistebėkite, jeigu pamatysite mūsų stovykloje direktorių Cargill vaikščiojant su būriu vaikų. Jį pamatę mažyliai paslinka saulelę šypsena, kurią jų veiduose mes relai malome.

Mūsų tautos atžalai taip pat ypatingą rūpestį ir globą teikia ir kiti UNRRA'os pareigūnai — p. Eliot ir p. Donvilis.

Vytautas Ievaitis

Atitaisymas

„Ziburis“ Nr. 15 straipsnio „Mokslu metus baigiant“ autorius yra ne A. Barzdukas, bet St. Barzdukas.

Pranešimas

Gauta iš Amerikos Stasio „Kaus vardu affidavitai“ — išlaikymo dokumentai. P. Senkus prašomas kreiptis į Liet. Tremtinių Bendruomenės Müncheno Apygardos raštinę, kur galės šiuos dokumentus atsitiinti.

Prašoma atsiųsti, ar neturį kas atsivežęs A. Serkšno „Mokyklinės bendruomenės“. Ji labai reikalinga mokyklos reikalam. Adresą prašyti „Zib.“ redakcijai.

Karalienė Nofretė Iš senųjų meno meistrų parodos Wiesbadene

J. Būtenas

TARPTAUTINĖS SUTEMOS

Įpusėjusi debatus Irano ir Ispanijos klausimais, bet jų spęsti nebaigusi, Saugumo Taryba išsiskirstė Velykų šventi. Antradienį (balandžio 23 d.) ji vėl susirenka ir, išklausiusi teisininkų ekspertų pranešimą, spės, ar išbraukti Irano bylą iš ST dienotvarkės, kaip to griežtai reikalauja SSSR, ar pakeičti ją ligi gegužės 6 d., kaip kelti laikiesi aštuoni (iš vienuolikos) ST nariai su JAV atstovu Stettinium priešaky.

Ar bus rastas koks nors blankus laikinis kompromisas, ar taip pat bus vėl trinkelta durimis — padėtis dėl to iš esmės nepasikeis. Po poros dienų, balandžio 25 d., Paryžių prasidės keturių užsieny reikalų ministrų konferencija, ir tarptautiniai įtempių nusimato nauji apstūs energijos ištekliai, nes spauda jau iš anksto praneša apie niūrias pesimizmo nuotaikas didžiojoje diplomatinės kanceliarijose.

Tasai pesimizmas pas pagrįstas, nes dar prieš pat Velykas nebuvo nei žinių, nei ženklų, kad keturi didieji europiniai partneriai būtų susišnekę dėl taikos sutarties su penkia, buvusiais Vokietijos sąjungininkais. O tai svarbiausioji, jeigu ne vienintelė, Paryžiaus konferencijos tema. Ne be to, kad tos konferencijos perspektyvų netendytų kitos piktos problemos, tiek tos, dėl kurių nūn kamuojasi Saugumo Taryba, tiek kitos, kurios patylosis noksta ir laikui atėjus prasišers klaičiu vulkanu. Jų šešėlis neabejotinai kybos viršum Paryžiaus, ir jos turi būti tikrai rūšios, jeigu, pav., „Observer“ diplomatinis korespondentas būsktąja, kad jos Paryžiaus konferenciją iš anksto pasmerkia nepasiekti. O su tuo, anot to paties žurnalisto, nepasiekimu pasibaigtų ir viltytis, kad taika iš viso galės būti fiksuota daugiau ar mažiau darniomis, bet vis jau juodu ant balto parašytomis sutartimis. Jeigu dabar tvirtų taikos sutartį nebuvimas jau yra sukūręs visuotinio politinės ateities netikrumo atmosferą, tai ką bekalbėti, kokios nuotaikos ir kokia tvarka įsivyratų keturiems didiesiems galutinai išsiskyrusi?

Atvirai kalbant, sunku ir pasakyti, kurie, būtent, konkretūs klausimai, liečią buvusiuosius Vokietijos satelitus, galėtų taip jau nebegražinamai išskirti didžiulius antrojo pasaulinio karo sąjungininkus. Tripolio ir Triesto, Italijos reparacijų, Rumunijos natos, Pietų-Rytų Europos valstybių demokratijos likimo klausimai? Kad ir visi kartu sudėti, jie per menki, kad būtų verti pražūtingo didžiųjų išsiskyrimo; neapčiuopiamos ir nenusakomos, tik nuovklamos ir nujauciamos Rytų ir Vakarų nesandoros fone jie betgi kiekvienas skyrįm pavirsta pavojingu konfliktu granatų degtuvu. „Jeigu Rytų, Vidurio ir Paryžių Europos kraštuose demokratines partijas neturėtų tikrų demokratinių teisių, tai sugyvenimas bus neįmanomas“, pasakė žurnalistas Florencijoje britų darbių egzektivo pirmininkas Laskis. O Lenkijos atstovas Saugumo Taryboj įsakmiai pareiškė, kad jo krašto saugumas bus neįmanomas, kol egzistuos Franco diktatūra Ispanijoje. Gigantiškame pasaulio politikos sąchmatų lošime visos stambios problemos ir smulkieji klausimai pamažu, bet tolydžiu susilija į vieną kompleksą, ir kas drįs tvirtinti, kad derėdamiesi dėl pakrikusių buv. ašies satelitų didieji tuo patim nesusiurms, pav. dėl įtakos Vokietijoj, dėl vyrymo kontinente, dėl gyvybinių pozicijų strateginėse zonose, pagaliau, dėl prankių diplomatinių išsėties ribų būsimajai raidai, ku-

rią nepašvęstasis tegali nebeat spėti?...

Keturiems ministeriams besirengiant tartis, Londonas ir Vašingtonas svarsto, ar jiems nevertėtų sudaryti separatinės taikos sutartis, jeigu Paryžiaus konferencija iširtų, kaip iširo praeitą rudeni Londono. Nesamprotaudama ir nesvarstydama, Maskva vieną po kitos pasikvietė vengrų ir suomių delegacijas su tų kraštų premjeriis priešaky, ir jau atvira burna kalbama, kad separatinės sutartys su tomis valstybėmis baigiamos ruošti, o gal jau ir paruoštos. Kalbama, kad anglosaksai ruošiasi palikti italams jų kolonijas ir net nebereikalauja reparacijų. Rekošetu šito palankumo — tik dar sustiprinta doza — teks ir vokiečiams, nors formaliai jų reikalai vargiai ar pateks į Paryžių; dienotvarkė. Rytinis sąjungininkas gudriai apsidraudžia visokiomis atsitikimais. Jugoslavijos maksimalistai reikalaujimai Italijai tebereikiama su senuoju aistringų kategoriskumu, bet Triesto italų komunistų partija paskutiniosiomis dienomis užėmė patriotiškiausią italų poziciją, kuri su Tito linija kaip dalgis ir akmuo. Rinkiminis manevras? Galimas daiktas, bet gal dar reikšmingiau, kad kiekvienu atveju, vis tiek, ar laimės Tito, ar italų kiti, komunistai bus tarp tų, kurie atstovavo laimėjusiam, o tuo pačiu ir teisiams reikalui. — Reino, Ruhr krašto ir Vokietijos problema? Prancūzų komunistai rodois bėsa patriotiškumą ir socialistus; jie be kompromisų reikalauja, kad Reino-Ruhr kraštas politiskai būtų išjungtas iš Vokietijos suverenumo ir bent jau internacionalizuotas, tuo tarpu kai socialistai sutiktų su sąjungininkų ūkine kontrole tomę sritims. Socialistams rūpi priartėti prie britų ir amerikiečių tezes ir tuo būdu išlygti kelią ir artimesnį su jais politinį bendradarbiavimą; komunistams svarbu, kad išjungtas iš Vokietijos politiskai pramoninis Ruhr-Reino kraštas tuo pačiu būtų atimtas iš dabartinės britų okupacinės valdžios... O vokiečių komunistai dabar yra didžiausi vokiečių reicho (!) suvienijimo čempionai, jų gi eksponentai visiskai naciškai skelbia, kad Vokietija (jų Vokietija!) antrojo Vokietijos niekad nepadarysianti. Ir čia komunistai kiekvienam atveju rengiasi būti laimėję ir teisūs. Kurie iš jų — prancūzų ar vokiečių — gaus galutinį dabar tebetylino kominternu palaikimą, priklausys nuo to, kurie iš jų reikalingu metu atrodys pajėgūs ir reikalingesni bendrajam žygio planui. Santūriai tyli ir Londonas su Vašingtonu: ir jie tebeleiko saujoj savo malones ir, Prancūzijos ir Vokietijos vidaus evoliucijai pakankamai paaiškėjus, nukreips jas į ten, kur diktuos reikalas ir apsaikavimas.

Viršum Paryžiaus posėdžių plaz-

Stok, dėl Dievo meilės!

(„Daily Mail“)

dens ir Ispanijos klausimo šmėkla. Galimas daiktas, kad tuo pačiu metu ji toliau svarstys Saugumo Taryba, bet aišku, kad gyvasis gyvenimas pasieny Pirėnuose netrukdomas eis savo vaga. Gal Lenkijos atstovo Langės pranešimai apie didelius ispanų kariuomenės telkinius prancūzų pasieny ir perdėti; gal ispanų vyriausybės sensacingos žinios apie raudonųjų pajėgų tiesiogiai gresiančius užsimojimus kiek fantastiškos. Bet dūmai išduoda ugnį, ispaniškas motyvas puikiai tinka į šurpią visuotinio negando mozaiką.

Lietuvių pasirodymas — garbės reikalas

Ne per toliausia nuo Miuncheno, Schongau, yra UNRRA'os išlaikoma pabaltiečių stovykla, kurios direktorius lygiai visoms trimis tautoms rodo didelį palankumą. Norėdamas pabrėžti gerą pabaltiečių vardą, jis ryžosi parodyti mūsų pasiektus kultūrinius laimėjimus nepriklausomybės laikotary. Tuo tikslu jis jau paruošė pabaltiečių festivalio planą, sudarę programą ir į užjūrį išsiuntė apie du tūkstančių garbės pakvietimų. Gal ne tiek svarbu pačiam šito festivalio iniciatoriui, kiek svečių atvyks, kaip svarbus pats faktas, kad tais kvietimais į mus bus atkreiptos akys ir Amerikos prezidento, ir senato ir kongreso narių, ir spaudos. Galim būti visai tikri, kad iš okupacinių sričių bus daug svečių — amerikiečių, anglių, prancūzų ir kt.

Schongau gyvenančių atsitiktiniai yra mažiausia — vos šimtas žmonių; todėl kiekvienas supras, kaip mes jiems tenai esame ir būsim reikalingi taktininkai. Estai su latviais tenai ir skaičiumi, ir meno bei sporto pajėgomis yra daug kartų stipresni. Suprantama, mūšikams labai neramu darsi, kad svečių ir kitataučių akyse nepasirodytume menkliau už kaimynus latvius ir estus. Tad mes ir krepiamės į visus mūsų menininkus, solistus, chorvedžius, bei ansamblių vadovus, sportininkus ir spaudos darbuotojus, elti mūsų brolius Schongau į talką. Tai, giliu mūsų įsitikinimu, yra visos lietuvių bendruomenės garbės reikalas, kurįš mums pasitarnaus dabar ir ateity gal šimteriopai. Mes nedvejojame, kad šitan mūsų balsan atsilieps visi, kam tebera brangus mūsų neįkainojamas kul-

tūrinis lobynas, atsineštas iš Lietuvos ir Lietuvos vardui tinkamai išskeltas.

Visiems šio festivalio dalyviams joks asmeniškasis honoraras be prizinų dovanų nenumatytas, bet visiems užtikrintas priėmimas ir išlaikymas, kaip ir kitiems garbės kvietiniams svečiams. Smulkmenai: tik svečių ir dalyvių apnakvydinimui paruošta 600 lovų! Festivalio programinė pradžia — gegužės mėn. 10 d.; jis tęsis visą mėnesį, ateit, iki birželio mėn. 10 d.

Be grynų meno — solistų pasirodymo, chorų, ansamblių, tautinių šokių, numatytos parodos: filatelijos, tapybos, spaudos, knygų, liaudies meno, nepriklausomajame laikotaryp atsielti laimėjimai diagramomis: švietimas, žemės ūkis, susisiekimas, prekyba ir pramonė ir t. t. Suprantama, parodos tęsis visą mėnesį, kiti dalykai smulkiai nustatyti dienomis pagal festivalio planą.

Gen. D. Michailovičius

Kiek rašančiam šias eilutes žinoma, šito darbo koordinatoriumi sutiko būti visas Bavarjos Apygardos Komitetas. Jis jau išsiuntinėjo pasikiems menininkams — solistams kvietimus ateiti talkon mūsų tautiečiams Schongau. P. Dambraskaitė, p. Jonuskaitė, p. Andr. Kuprevičius, p. Mikulskis, p. St. Sodeika, p. Jer. Kačinskis ir visa jų šimtinė, kurią apygardai pavyks laiku pasiekti, šito lietuvių garbės kvietimo, tikras esu, nepraleis pro ausis negirdomis, arba... Na, be jokio čia — „arba“!

Zinoma, kad abu mūsų kaimynai šitam pasirodymui ruošiasi visu rimtumu; nederėtų ir mums lietuviams nuo jų atsilikti. Smulkesnį informacijų kiekvienas mūsų rimtas laikraštis gal visuomet susirinkti pačiame Schongau, tad apie tai plačiau čia ir neužsimėnam, — mūsų šio rašinio tikslas pasakyti viešai visiems lietuviams kaip rimtas yra pats reikalas, kaip didelės reikšmės turės dalyvavimas festivaly ir ko tikisi ir laukia iš mūsų suteiktinio darbo ne gausi Schongau gyvenančių tautiečių grupė.

Tad dar kartą nuosirdžiai kviečiame ir prašome visomis turimomis ir galimomis priemonėmis papuošti Schongau festivalį, nes tuo pačiu paruošime sau kelią atgal į visų išsiligiją tėvynę.

L. B-nės Bavarjos Apygardos Komitetas